

Н. А. Лемешева

МИСТЕЦТВО

1 клас

УДК 7.01(075.3)
Л44

**Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 №734)**

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Умовні позначення:

Слухання

Зображення

Запитання та завдання

Гра на інструментах

Рухлива хвилинка

Спів

Лємешева Н. А.

Л44 Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 1 кл. закл. заг. середн. освіти / Н. А. Лємешева. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2018. – 128 с. : іл.

ISBN 978-966-682-395-6.

УДК 7.01(075.3)

ISBN 978-966-682-395-6

Інтернет-підтримка

Матеріали можна переглянути
на нашому сайті abetka.in.ua

© Н. А. Лємешева, 2018

© ТзОВ «Абетка», 2018

© ТзОВ «Абетка», оригінал-макет, 2018

ЛЮБИЙ ПЕРШОКЛАСНИКУ! ЛЮБА ПЕРШОКАСНИЦЕ!

Запрошую тебе у світ Мистецтва. Тут панують звуки мелодій, барви, лінії, ритми, персонажі театру та мультфільмів...

Цей підручник допоможе тобі вчитися відчувати і творити красу Мистецтва.

Авторка

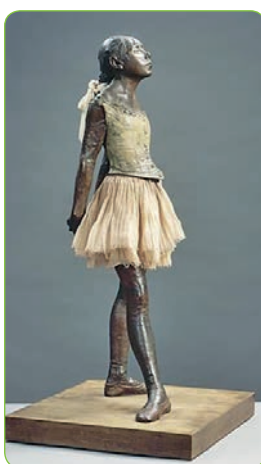

Розділ І. МИСТЕЦТВО І МІЙ СВІТ

МОЯ ШКОЛА, МІЙ КЛАС

На уроках мистецтва ти будеш вчитися розуміти мову різних мистецтв: музичного, образотворчого, танцювального, театрального, кіномистецтва.

Що об'єднує всі ці зображення? А ти любиш співати, малювати, танцювати? Поміркуй, що потрібно вміти, щоб виступати на сцені або брати участь у виставках малюнків?

М. Ровенко. «Ми першокласники».

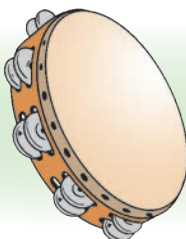
Про що ця пісня? Який настрій вона в тебе викликала? Як гадаєш, чим ти будеш займатися на уроках мистецтва? Поміркуй, як потрібно слухати музику.

ДОСЛІДЖУЄМО

«Музика і мій настрій»

Й. С. Бах. «Жарт».

Які емоції викликає в тебе ця музика? Спробуй відтворити різний настрій грою на музичних інструментах або жестами.

Образотворче мистецтво твориться з допомогою різних художніх матеріалів та художніх інструментів.

Пам'ятай! Кожна річ має своє місце на парті. Спробуй організувати власне робоче місце. Поміркуй, яких правил потрібно дотримуватися.

Обведи долоньки олівцем. Розмалюй їх так, щоб створити цікавий образ.

Музика – це мистецтво звуків. Музичні звуки утворюють мелодії.

 Поміркуй, що необхідно, для того, щоб навчитися гарно співати.

 Ми – дружний і веселий клас,
І дружба поєднала нас.

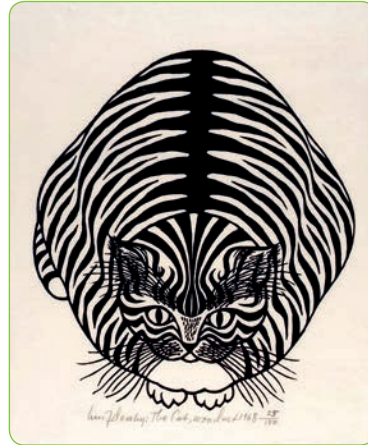
 М. Шуть. «Наше коло, мов сім'я».
Наше коло, мов сім'я.
Друзі ми: і ти, і я!
Обійми того, хто справа.
Обійми того, хто зліва.
Ми – одна сім'я!

 З якими видами мистецтва ти зустрічаєшся щодня? Наведи приклади.

МИСТЕЦТВО І СВІТ

Подивись, який великий і красивий світ навколо! А митці його роблять ще кращим. У природі та звичайних речах вони помічають незвичайну красу, а потім відтворюють її лініями, кольорами, звуками, рухами.

Роботи, створені лініями, крапками, належать до **графіки**.

Які лінії допомогли відтворити красу довкілля? Які враження в тебе викликали графічні твори? Поміркуй разом з дітьми у класі, яким було б життя людей без малюнків.

Ж. Ф. Рамо. «Перегукування птахів».

Який настрій створила музика? На яку лінію схожа її мелодія?

Т. Вернер. «Танець каченят».

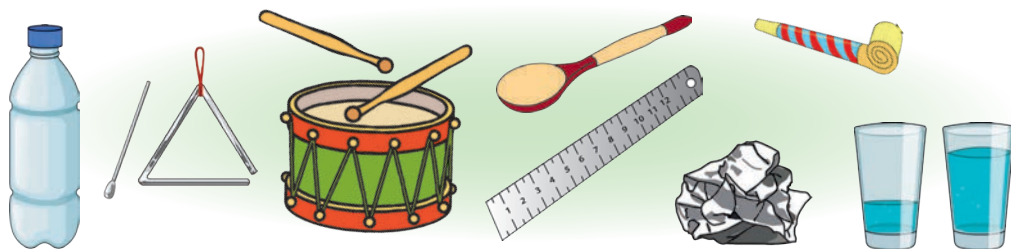
Разом із дітьми свого класу затанцюй танець каченят.

ДОСЛІДЖУЄМО

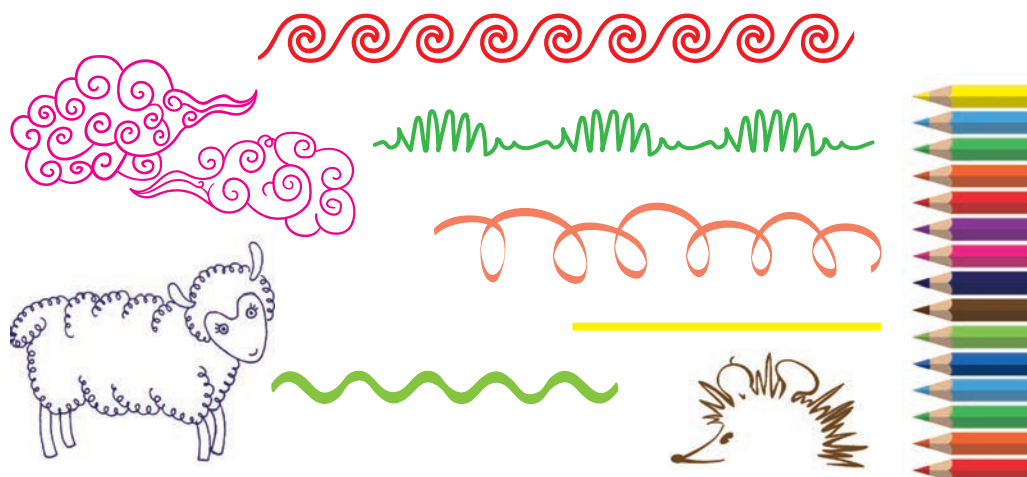
Гра «Оркестр довкілля»

Досліді звучання різних речей та музичних інструментів. Спробуй відтворити шум вітру, шурхіт крил метеликів, цокіт копит коня, крапання дошки тощо.

Лінії бувають різні: довгі, короткі, тоненькі, товсті, прямі, хвилясті...

Не відриваючи руки від паперу, спробуй зобразити однією лінією рослини рідного краю.

За допомогою кольорових ліній намалюй образи природи: рослини, сонечко, хмарки, озеро, птахів.

Мелодії складаються з музичних звуків різної висоти та тривалості (довгі: або |, короткі: або). Вони можуть звучати з різною гучністю (голосно і тихо).

Кар-кнув крук на кро - ні: «Кар!»
Я ку - пив но - вий бук - вар.

У зе- ле- но- му гай- ку чу- ти всім: ку- ку, ку- ку
Це зо- зу- ля нас ві- тає і спі- ва: ку- ку, ку- ку.

Порівняй мелодії. Спробуй заспівати високим та низьким голосом. Де ми можемо чути навколо нас звуки різної висоти?

Як з допомогою мистецтва можна відобразити красу світу?

Я вулицею йду

Спробуй пригадати свою дорогу до школи. Що ти бачив (бачила) незвичайне навколо себе?

Що відбувається на малюнку? Чим займаються діти й дорослі? Про що мріють тварини? Які звуки можуть «лунати»? Як люди намагаються зробити довкілля красивішим?

Р. Наконечний, О. Шевченко. «У гості до бабусі» з циклу «З любов'ю до дітей».

Яка мелодія пісні? Добери відповідні слова.
Уяви, що ти керуєш автомобілем. Покажи це рухами.
Озвуч голосом.

сумна

повільна

весела

швидка

Перегляд. Мультфільм «Робокар Полі» (серія 25).

Як потрібно поводитися на вулиці? Яка музика супроводжує мультфільм?

ДОСЛІДЖУЄМО

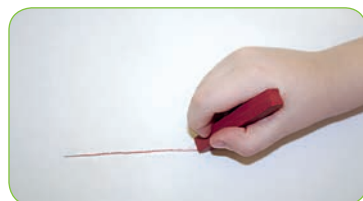
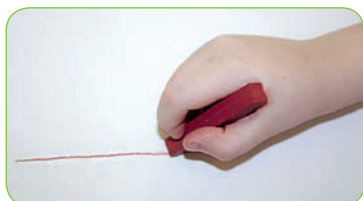
Досліді звуки, які ти чуєш на вулиці. Вони високі чи низькі, гучні чи тихі?

Як ти ставишся до гучних звуків, гучної музики? Обґрунтуй свою думку.

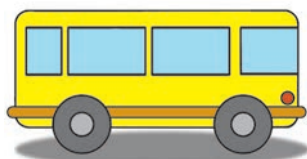

Знайди знайомі тобі геометричні фігури та назви їх. Які з них утворилися з тонкої лінії, а які з товстої.

Зобрази тонку і товсту лінії простим олівцем, восковим олівцем або пастеллю. Зроби висновки.

Форма – зовнішній вигляд предмета.

Поміркуй, які геометричні фігури можна розрізнати в основі форми різних видів транспорту. Зобрази різні автомобілі товстими і тонкими лініями.

Пісня – музичний твір для виконання голосом.

Кожна пісня має музичну **форму**: вона складається з куплетів.

КУПЛЕТ

КУПЛЕТ

КУПЛЕТ

□ □ □ □ □ □

Ту - ту - ту, ту-ту - ту,

□ □ □ □ □ □ □

гу - де по-тяг на хо - ду.

уу

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Уль - уль - уль, у ма-ши-ни чор-ний руль

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Бус - бус - бус - бус, на до-ро-зі ав-то-бус

А. Мігай, Т. Коломієць. «Я по вулиці іду».
Доповни свій спів грою на барабані.

п п п | п п п

Що ти помічаєш незвичайне дорогою до школи?

МІЙ ДІМ

У кожного є свій любий дім, усім тепло й затишно у нім.

Продовж речення, добираючи потрібні слова. Казковий палац має...

стіни

вікна

димар

дах

вежі

сходи

Що цікавого ти можеш розповісти про свій дім? Що тобі найбільше в ньому подобається?

О. Злотник, О. Вратарьов. «Музика рідного дому».

Які почуття викликала в тебе пісня? Про що вона розповідає? Хто її виконує? Яка мелодія пісні? Обери відповідні слова.

наспівна

грізна

лагідна

добра

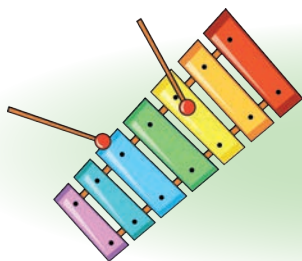
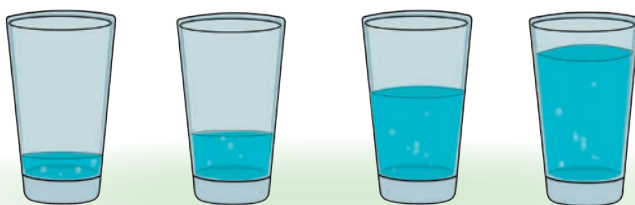
сумна

грайлива

ДОСЛІДЖУЄМО

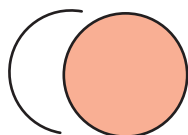

Досліді звуки, які звучать на музичних інструментах? Зроби висновки. На якому інструменті можна зіграти мелодію?

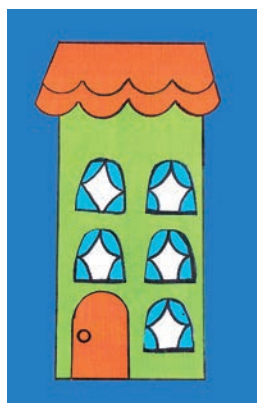
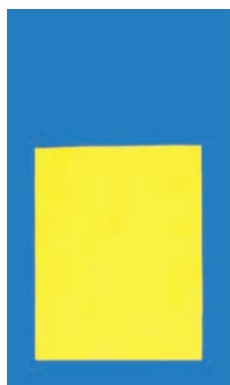
Поміркуй, які відомі тобі геометричні фігури можна знайти в зображеннях будинків?

Аплікація – наклеювання шматочків паперу (тканини, рослинних матеріалів тощо) на основу з паперу, картону.

Зобрази будинок у техніці «аплікація». Пригадай, як слід користуватися ножицями та клеєм. Будь охайним (охайною)!

При- віт- ний і світ- лий наш со- няч- ний дім,

Як радісно й весело

жити у нім.

Тут мамина пісня

і усмішка тата.

В любові й добрі

тут зростають малята.

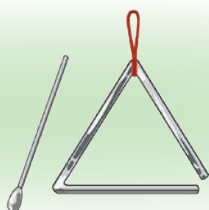
А. Німенко

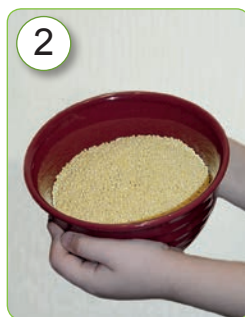
Т. Шутенко, В. Кукловська. «Будуємо дім».

Який музичний інструмент ти обереш, щоб доповнити свій спів? Обґрунтуй свій вибір.

Вдома створи власноруч інструмент для супроводу свого співу.

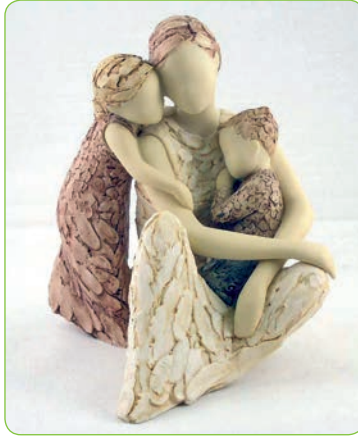

Знайди найкрасивішу будівлю в тій місцевості, де ти живеш. У вільний час сфотографуй або намалюй споруду. Розкажи про неї своїм друзям.

МОЯ РОДИНА

Мама, тато, брат і я – ось така моя сім'я.
Тітка, дядько, бабуся й дід – це усе мій родовід.

Зображені на картинках твори називають **скульптурою**.

Придумай назви до зображених творів мистецтва.
Які почуття викликають у тебе ці твори? Використай подані слова.

доброта

радість

любов

ніжність

турбота

О. Злотник, В. Крищенко. «Родина».

Які почуття виникли у тебе під час прослуховування твору? Хто його виконує? Якою є мелодія цієї пісні? Що таке родина?

Перегляд. Мультфільм «Суперсімейка» (фрагмент).

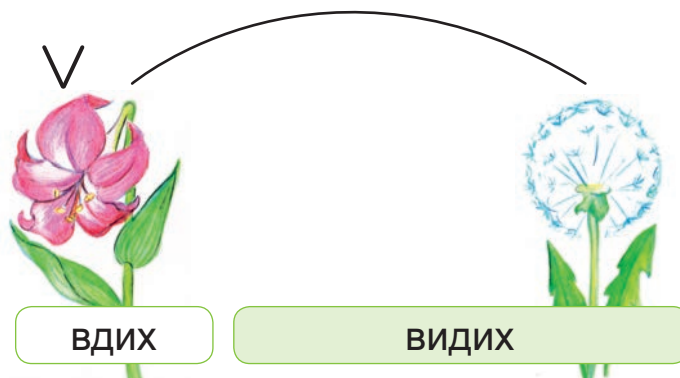
Поміркуй, у чому сила цієї родини.

ДОСЛІДЖУЄМО

Розвиваємо дихання справжніх співаків

Швидко і глибоко вдихни повітря носом. Співаючи, видихай якомога повільніше.

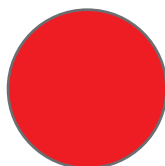

∨ – знак дихання.

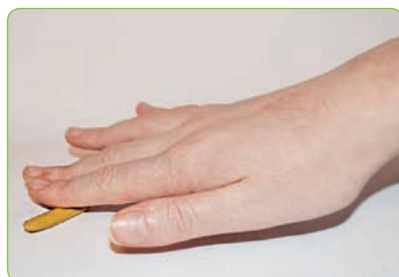
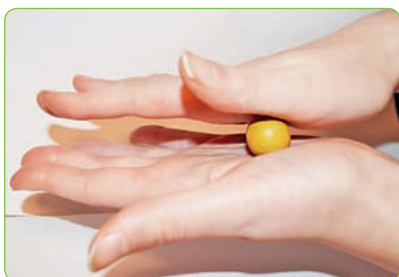
— знак фрази.

Назви зображені фігури. Порівняй їхні форми.

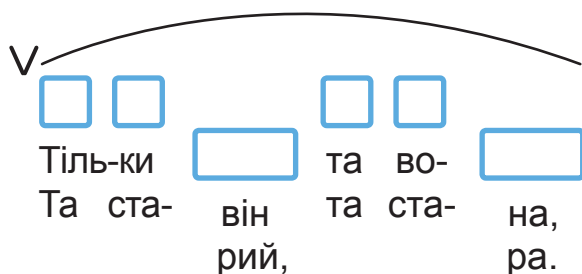
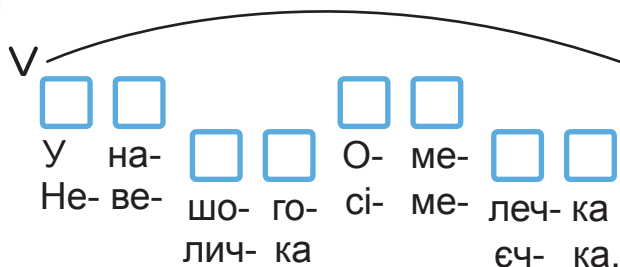

Виліпи з пластиліну голову, тулуб, руки і ноги людини. Поєднай частини між собою та доповни деталями (очі, рот, волосся, елементи одягу тощо). Зліпи інших членів родини та створи скульптуру «Моя родина».

Заспівай пісню. Слідкуй за рухом мелодії та диханням.

Та дві дівки косаті,
Та два парубки вусаті,
Та дві Христі в намисті,
Та дві ляльки в колисці.

Українська народна пісня

Гра «Омелько». У коло, в якому знаходиться «Омелько», під час співу по черзі заходять усі «члени родини». Закінчивши співати, учасники повинні порахувати всіх «родичів» у середині кола.

Поміркуй, які бувають родини? Розкажи про свою родину.

МОЇ УЛЮБЛЕНІ ТВАРИНИ

У багатьох з нас є домашні улюбленці, найчастіше це коти і собаки, різні пташки.

Які почуття й емоції викликали в тебе зображені тварини? Добери слова-характеристики для кожної з них.

грайливий

уважний

допитливий

ніжний

сонливий

Українська народна пісня «Котику сіренький».

Спробуй рукою намалювати в повітрі лінію мелодії. Поміркуй, що можна робити, слухаючи її?

Г. Чубач, «Черепаша-аха-аха». О. Мочайло, «Цуценя» (на вибір).

Придумай рухи до пісні. Затанцюй разом із дітьми свого класу.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Гра-перевтілення «Моя улюблена тваринка»

Уяви себе улюбленою тваринкою. Порухайся, як вона. Спробуй заспівати її улюблену «пісеньку». Наприклад, «Мяу, мяу, мяв» або «Гав, гав, гав, гав, гав».

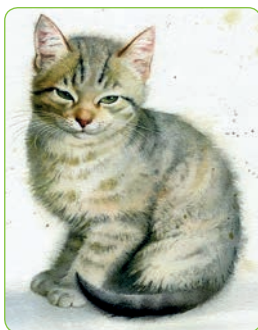
Назви частини тіла котика. Які риси цієї тваринки тобі найбільше подобаються?

пухнастість

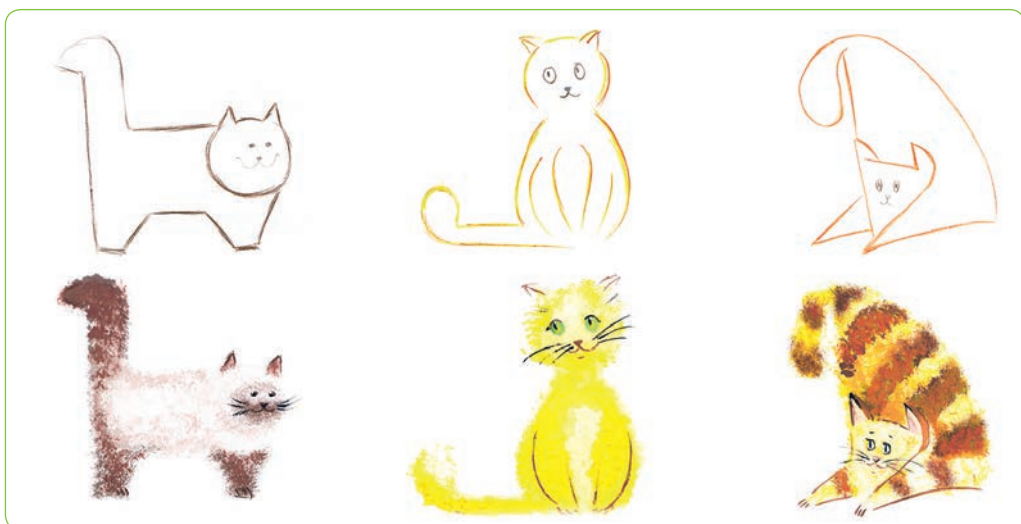
хвостатість

грайливість

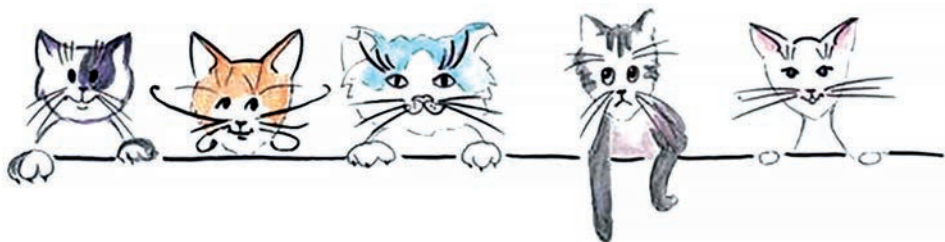
лагідність

Зобрази пухнастого котика (штампування: ватний диск, губка чи шматок зім'ятого паперу).

Поміркуй, з яких геометричних фігур утворені форми зображених котиків?

Зверни увагу, як можна по-різному намалювати мордочки котиків.

Українська народна пісня «Котику сіренький».
Під час співу слідкуй за диханням.

✓ Котику сіренький, ✓ котику біленький

✓ Котку волохатий, ✓ не ходи по хаті.

✓ Не ходи по хаті, ✓ не буди дитяти,

✓ Дитя буде спати, ✓ котик воркотати.

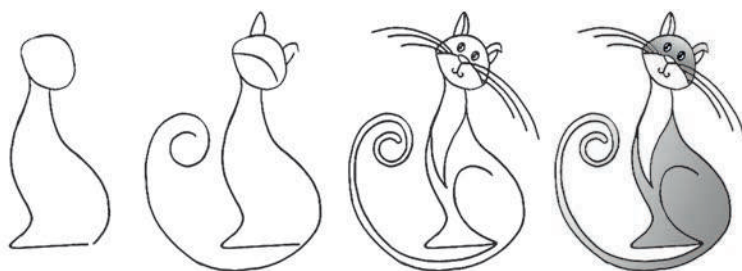
✓ Ой, на кота – воркота, ✓ на дитину – дрімота.

Який із музичних супроводів може доповнити твій спів?

Розкажи своїм рідним, як можна з допомогою мистецтва передати характери улюблених тварин.

ВЕСЕЛІ ПЛЯМИ

Осінь щедро дарує нам смачні і корисні овочі та фрукти.

Подивись, як плями на картині гармонійно поєдналися із лініями та перетворилися на зображення фруктів, ягід і тварин.

П. Чайковський. «Пори року. Жовтень».

Яка мелодія твору, які картини осені ти уявляєш під час слухання?

Р. Грех. «Пісня про гриби» із серії «З любов'ю до дітей». Виконай танцювальні рухи під музику. Доповнюй їх плесканням у долоні.

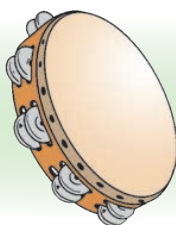

ДОСЛІДЖУЄМО

«Музика і мій настрій»

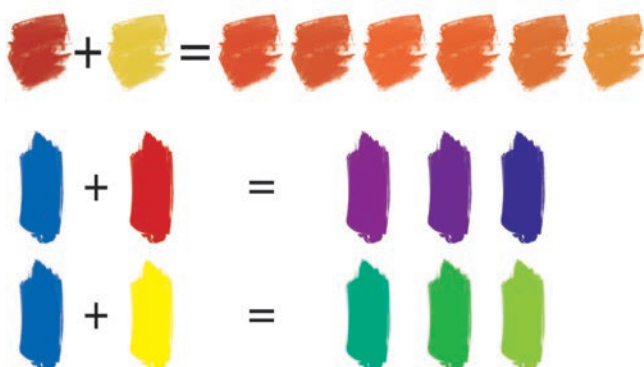
Які емоції викликають у тебе прослухані музичні твори? Спробуй відтворити різний настрій грою на інструментах.

Жовтий, червоний і синій – це **основні кольори**.

Якщо їх парами змішати, утворяться **похідні кольори**:
помаранчевий, зелений і фіолетовий.

Гра «Хто більше». Разом з учнями свого класу позмагайтесь, хто більше назве предметів, забарвлених у основні (похідні) кольори.

За допомогою плям основних кольорів зобрази гриби гуашшю.

Проплескай короткі й довгі звуки поспівки, а потім її заспівай. Як рухається мелодія пісні? Відобрази рукою.

Diagram illustrating the melody of the song "По гриби" (Po грибы) using a series of boxes and musical notation. The melody is represented by a series of boxes connected by a line, with a 'V' symbol indicating a change in pitch.

First line: **Ди-би** (two boxes), **ди-би** (two boxes), **ди-би** (two boxes), **би** (one box), **піш-ла** (two boxes), **ба-ба** (two boxes), **по гри - би** (three boxes).

Second line: **А** (one box), **дід** (one box), **по опень-ки** (four boxes), **в не-ді-** (two boxes), **лю ра-** (two boxes), **нень-ко** (two boxes).

A cartoon boy is shown singing, with the letter **И** and musical notes above him.

М. Завалішина, Л. Рева. «По гриби».

Виконай пісню повільно, помірно, швидко. Як, на твою думку, вона звучить найкраще? Намалюй схему пісні за кількістю куплетів. Добери відповідний супровід.

Diagram illustrating the rhythm of the song "По гриби" using a series of boxes and musical notation. The rhythm is represented by a series of boxes connected by a line, with a 'V' symbol indicating a change in pitch.

First line: **п п п п** (four boxes), **і** (one box), **п п п п** (four boxes), **і** (one box).

Second line: **і** (one box), **і** (one box), **і** (one box), **п п** (two boxes), **і** (one box), **і** (one box), **і** (one box).

Illustrations of a drum and a triangle are shown below the rhythm boxes.

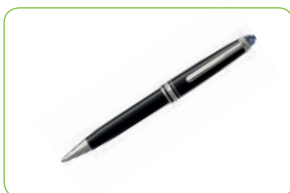
ОСІНЬ

Тітонька Осінь золотокоса пензлик взяла, фарби взяла.
Золотокоса тітонька Осінь у світ малювати пішла...

В. Бондаренко

Якою митці зобразили осінь? Поміркуй, які художні інструменти та матеріали вони використали? Скористайся картинками-підказками.

Красу світу художники відтворюють різними кольорами, а музиканти – різними звуками.

Музика, яку виконують голосом – **вокальна**, а яку виконують на музичних інструментах – **інструментальна**.

В. Косенко, «Дощик». К. Меладзе, «Квітка-душа» у виконанні Ніни Матвієнко.

Порівняй настрої музики із зображеннями осені на попередній сторінці. Скористайся словами-підказками.

весела

сумна

грайлива

наспівна

Фортепіано

ДОСЛІДЖУЄМО

Гра «Звуки та кольори осені»

Разом із дітьми свого класу спробуй відтворити звуки осені: грім, шум дощу, спів птахів, шерехи листя.

Зверни увагу, якими різними бувають листочки дерев, кущів. Що вони тобі нагадують?

Нанеси густу гуаш на листок дерева. Фарбою вниз обережно притисни до паперу листок, потім акуратно зніми його.

З допомогою відбитків листя відтвори красу осені.

Зверни увагу, як розміщені відбитки листя на папері? Поміркуй, про що вони можуть «розповісти».

Заспівай пісеньку у відповідному настрої.

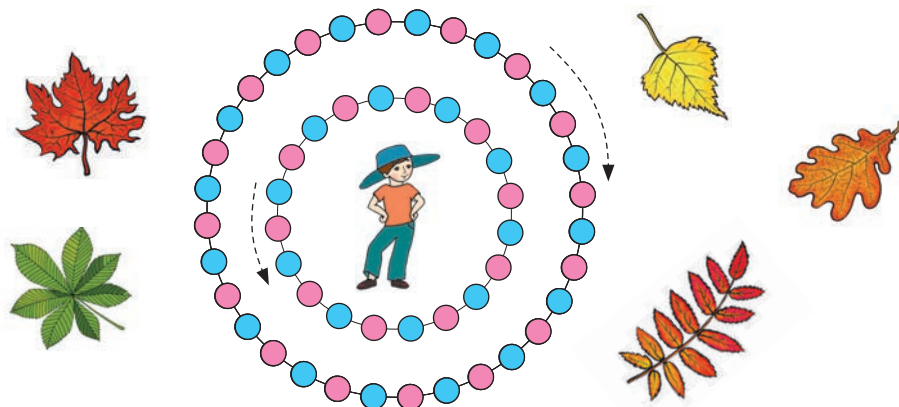
По жов-
ті-ло
лис-
тяч-ко
на кле-
ноч- ку,
ні-ли
ай-
строч-ки
у са-
доч- ку,

Заховалось сонечко – не видати,
Сипле вітер дощиком кругом хати.

А. Перелісна

В. Верховинець. «Ходять діти в колі» (колективна пісня-гра в двох колах). Відгадай, хто зник з малого кола під час співу пісні. Кого упізнають, стає новим «Відгадайком» («Відгадайкою»).

Поміркуй, з якими звуками та з якими кольорами ми найчастіше зустрічаємося восени.

ДАРИ ОСЕНІ

Осінь називають щедрою. Адже саме в цю пору року земля дарує багатий урожай із соковитих, смачних і корисних овочів та фруктів.

Назви овочі, зображені на картині основними (похідними) кольорами.

Перегляд. Мультфільм «Ходить гарбуз по городу».

Які овочі є персонажами мультфільму? Який характер має кожен з них?

грайливий

сумний

веселий

допитливий

сердитий

життєрадісний

Н. Савко, О. Салюк. «Їздить трактор по городу» із серії «З любов'ю до дітей».

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Разом із дітьми свого класу виконайте пісню «Ходить гарбуз по городу» в ролях. Доберіть інструменти для музичного супроводу.

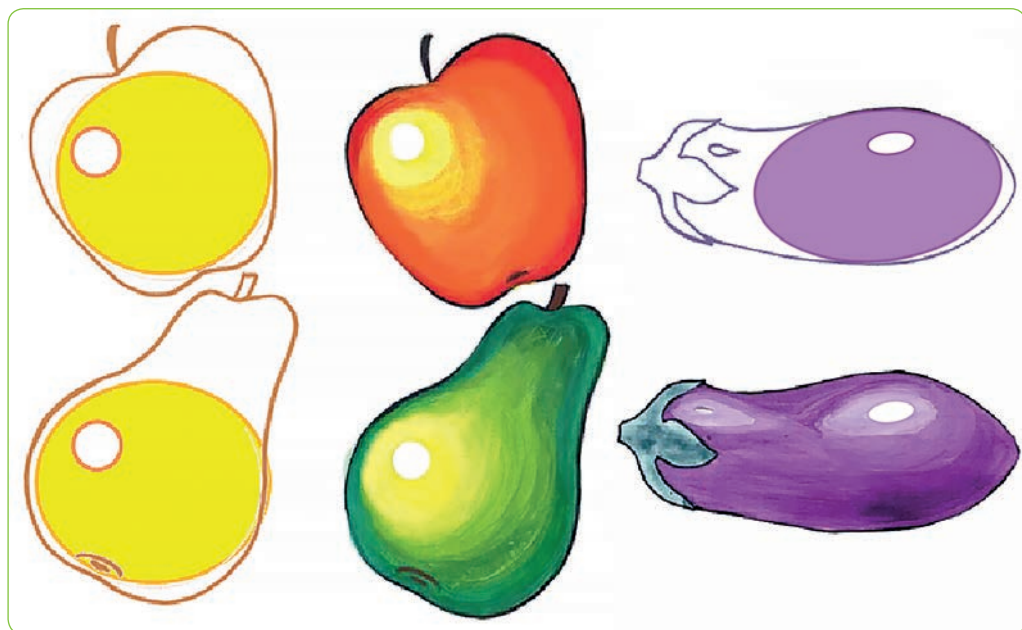

Жовтий та червоний кольори називають **теплыми**.
Дізнайся, що відбудеться, якщо змішати ці кольори?

Роздивись уважно, як прості форми перетворилися на
плоди.

Зобрази осінній спілий гарбуз гуашшю.

Українська народна пісня «Ходить гарбуз по городу».

V

Хо- дить гар-буз по го- ро-ду, ро-ду:

Пи- та єть- ся сво-го

V

Ой чи жи-ві, ди-чі чи ро-ві ро-ві? гар- здо- зо-ві? бу-

КУПЛЕТ		КУПЛЕТ		КУПЛЕТ	
ЗАСПІВ	ПРИСПІВ	ЗАСПІВ	ПРИСПІВ	ЗАСПІВ	ПРИСПІВ

Поцікався, в яких мультфільмах персонажами є овочі чи фрукти.

ХОЧУ БУТИ ЗДОРОВИМ

А чи знаєш ти, що танцювати – дуже корисно для здоров'я? Українські народні танці гармонійно розвивають і зміцнюють м'язи рук, ніг і спини, формують красиву поставу.

Що відбувається на картині? Які почуття викликає в тебе цей художній твір? Скористайся словами-підказками.

бадьорість

радість

спокій

сум

енергійність

Танець – це рухи під музику.

Перегляд. Український народний танець «Гопак».

Як рухаються танцівники під музику? Це вокальна чи інструментальна музика?

Спробуй вивчити й виконати рухи українських народних танців (присідання, оберти тулуба, колупалочка).

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Пластична імпровізація «Настрій»

Рухами, жестами, мімікою обличчя відтвори різні емоції.

сердито

сумно

весело

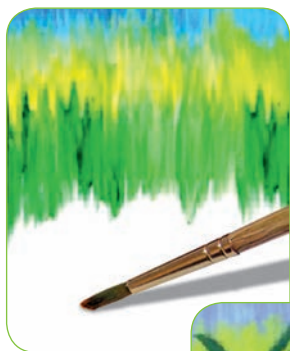
спокійно

грізно

Лугові квіти і трави вражають своєю красою, а ще допомагають підтримати здоров'я. З них готують цілющі чаї.

За допомогою теплих плям і ліній зобрази лугові квіти й трави гуашшю.

Музика може нас бадьорити, заспокоювати. Пригадай, чи траплялися з тобою такі ситуації.

Придумай мелодії.

Ми зав- зя- ті ма- лю- ки
Ро- бим впра- ви за- люб- ки.

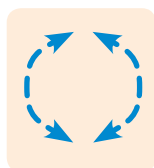
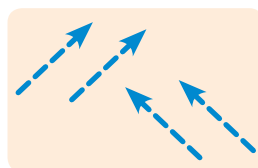
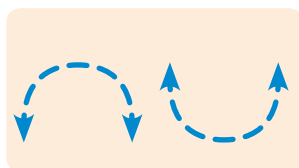
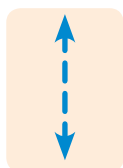
Друж- ні ми та ду- жі,
До спор- ту не бай- ду- жі.

О. Янушкевич. «Пісня про зарядку». Виконай рухи під спів.

Для поліпшення зору виконуй вправи під приємну музику. Слідкуй очима за стрілками.

Поміркуй, навіщо людині зміцнювати здоров'я, робити зарядку.

ВОДА НАВКОЛО МЕНЕ

Природа, як і людина має свій характер і мінливий настрій. Митці намагаються вловити настрій природи й відобразити характер природи у своїх творах.

Які кольори на картинах викликають у тебе відчуття прохолоди, тепла? Що ти відчуваєш, розглядаючи ці твори живопису?

спокій

напруженість

хвилювання

сум

радість

Твори написані фарбами належать до **живопису**.

Красу озер, річок та морів можна сфотографувати, а ще можна написати фарбами, а їхні звуки і шуми відтворити за допомогою музики.

М. Скорик. «Мелодія».

Який інструмент звучав? Музика тиха чи гучна, швидка чи повільна? Яка з картин на попередній сторінці створює такий самий настрій, як і прослуханий музичний твір?

Сопілка

Фортепіано

Скрипка

Барабан

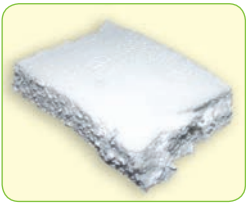

Гра «Море хвилюється раз, море хвилюється два, море хвилюється три, нумо, як хвиля (вітер, риба і т.і.), завмири».

ДОСЛІДЖУЄМО

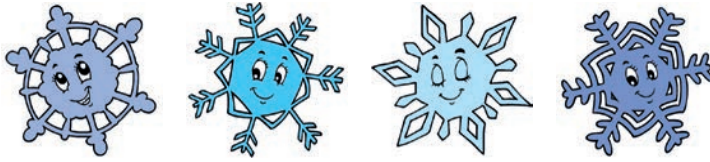

Досліди різні звуки. Якими з них ти створиш звукові картини «Тиша на морі», «Шторм».

Синій – **холодний колір**. Поглянь навколо себе, знайди і назви предмети, що мають барви холодного кольору.

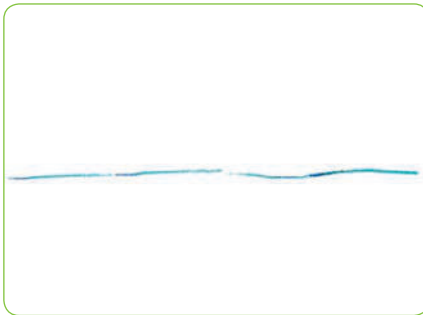
Настрій можна передати за допомогою хвиль. Наприклад, спокійний – прямі лінії, похмурий – великі хвилі.

З'ясуй, якої форми мазки можна зробити тонким, товстим, круглим, плоским пензлем.

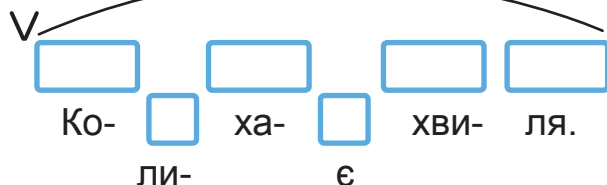
Зобрази човника на хвилях аквареллю. Починай роботу з проведення лінії горизонту.

Уявна лінія, що відділяє на малюнку небо від землі називається **лінією горизонту**.

Виконай пісні з різним настроєм (веселим, сумним).

У ніч-но-му мо-рі
Ма-ле-сень-кий чо-вен
В си-ньо-му про-сто-рі.

Л. Жолновач. «Човник».

Який настрій у зображених дітей? Що написано на картинах холодним кольором?
Придумай розповідь за однією з них.

Чи любиш ти відпочивати поруч з водоймою? Що тобі найбільше подобається у такому відпочинку?

ПРИВІТ, ЧАРІВНИЦЕ ЗИМО!

Яка гарна зима! Художники й музиканти різними засобами передають її красу.

Що ти відчуваєш, розглядаючи твори живопису?

спокій

напруженість

хвилювання

сум

радість

Поміркуй, як природа, зображена митцями, приготувалась до зими. Знайди лінію горизонту на картинах.

Дж. Ласт. «Зима».

Яка зима відтворена у музиці? Що ти уявляєш під час слухання?

гучна

тиха

наспівна

повільна

швидка

вокальна

танцювальна

інструментальна

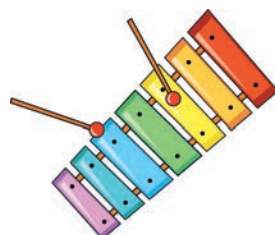
Музика пісні скаутів, вірші З. Лисевич. «Танці-зігріванці» з циклу «З любов'ю до дітей».

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Придумай маленьку історію про зиму. На ксилофоні чи металофоні добери звуки (високі, низькі) для музичного супроводу твоєї розповіді.

Висвітлення кольору – це додавання до будь-якої барви білої фарби. Наприклад, змішаємо синю барву з білою – отримаємо блакитну.

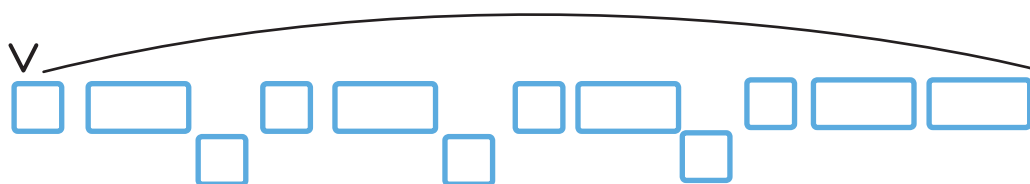

Зобрази зимовий краєвид синьою та білою гуашшю. Поміркуй, яку роль відіграє лінія горизонту у зимовому краєвиді.

Заспівай, доповнюючи свій спів грою на музичному інструменті.

Круж-ля- ють та- нок свій кра- си- вий з хма- ринки
Ле- гень- кі, бі- лень- кі, пух- нас- ті сні- жин- ки.

Придумай мелодію до вірша. Вона буде весела чи сумна? Як різні настрої можна передати за допомогою музики? Використай слова-підказки.

Мені на долоню злетіли з хмаринки
Дві білі сніжинки і ще дві сніжинки.
А разом виходить якась дивина —
А разом виходить краплина одна!

Розкажи, чому ти любиш зиму?

А. Качан

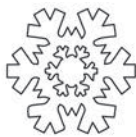

ЗИМОВІ СЮРПРИЗИ

Зима приносить нам багато радості. Ми любимо грати у сніжки, кататися на санчатах, лижах, ліпити сніговиків. А ще сніг і лід – це чудові матеріали для створення скульптур.

Що відбувається на картині? Що зображено ближче, а що – вдалині? Якого кольору сніг? Які спогади, почуття викликають зображення?

А. Вівальді. «Пори року», «Зима» (фрагмент).
В. Верховинець, Л. Глібов. «Зимонька-снігуронька».

Якою постає в твоїй уяві зима під час слухання кожного твору? Порівняй твори. Використовуй слова-підказки.

швидко

тихо

інструментальна

вокальна

повільно

гучно

Ніжками затупотіли – ось так.
Сніг з долоньок обтрусили – ось так.
А тепер у боки взялись – ось так,
Як сніжинки покружляли – ось так.
Обернулися довкола – ось так,
Нахилилися додолю – ось так.
Разом, хлопці і дівчатка,
Наш танок почнем спочатку.

ДОСЛІДЖУЄМО

Гра «Звуки зими»

Разом із дітьми свого класу спробуй відтворити звуки зими: дзвін бурульок, скрип снігу, завивання вітру.

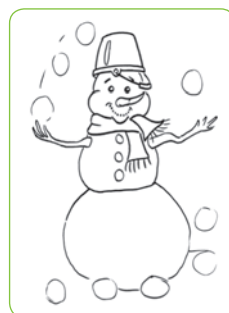

Дізнайся, яким буде забарвлення на папері, якщо до акварелі поступово додавати більше води.

Поміркуй, де правильно розміщене зображення. Поясни чому?

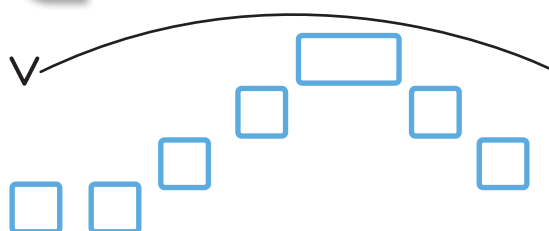
«Сніговик-жонглер».

Зобрази восковими олівцями деталі сніговичка: руки-гілочки, ніс-морквинку, очі, капелюх-відро, шарфик, сніжки... Змочи чистою водою тло навколо Сніговичка та обережно нанеси відтінки синьої барви акварельних фарб.

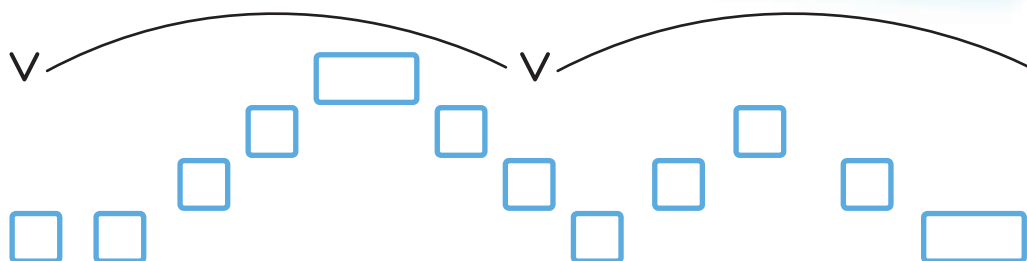

В. Верховинець, Л. Глібов. «Зимонька-снігуронька».

Зи-монь- ко- сні- гу- ронь- ко,
А тру- си ти- хе- сень- ко,

На- ша бі- ло- гру- донь-ко, не вер- ти хвос- том,
Рів-нень- ко, гла-день-сень- ко срі-бнень-ким сніж- ком.

Поміркуй, звучання якого музичного інструмента найкраще підійде для супроводу цієї пісні.

Яку музику можна назвати «Танок сніжинок», а яку – «Пісня завірюхи»?

Поміркуй, якими кольорами та звуками можна зобразити зиму?

МІЙЗИМОВИЙ НАСТРІЙ

Чому ти любиш зиму? Напевно тому, що вона приносить багато чудових розваг. А ще взимку багато свят!

Про що нам «розповідає» картина? Який настрій вона передає? Яким кольорам віддав перевагу художник? Спробуй уявити думки персонажів картини та озвучити їх.

Ф. Колеса. «Сипле сніг».

Дж. Пьєрпонт. «Jingle Bells» («Дзвіночки дзвенять»).

Прослухана музика вокальна чи інструментальна?
Який настрій вона створила?

хор

весела

сумна

орекстр

танцювальна

наспівна

грайлива

«Я мандрую по землі. Віхола гуде» (із серії «З любов'ю до дітей», вірші О. Салюк).

ДОСЛІДЖУЄМО

А яке свято без подарунків?! Чудово, якщо вони створені власноруч. Роздивись сувеніри-подарунки із зображенням птахів, визнач, чим вони прикрашені?

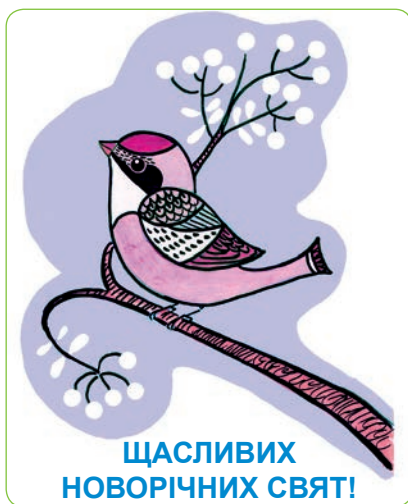
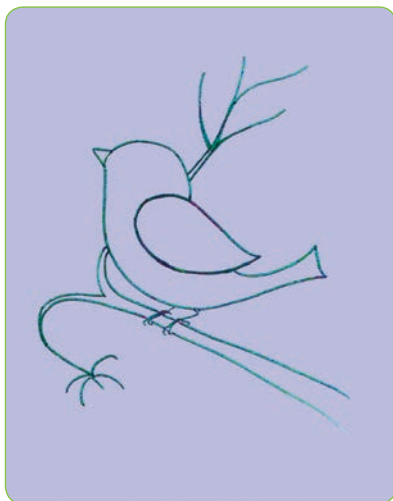

Гра «Знайди спільне». Знайди схожих пташок за формою, прикрасами, кольором.

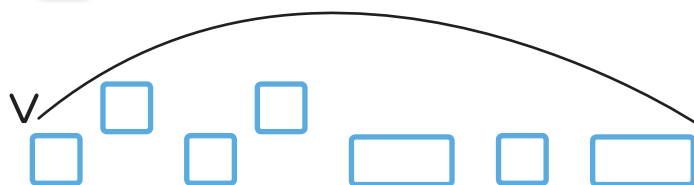
Створи власноруч листівку до зимових свят із зображенням пташки на гілці. Використай кольоровий папір, фломастери, гуаш.

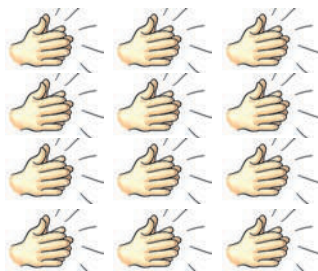
**ЩАСЛИВИХ
НОВОРІЧНИХ СВЯТ!**

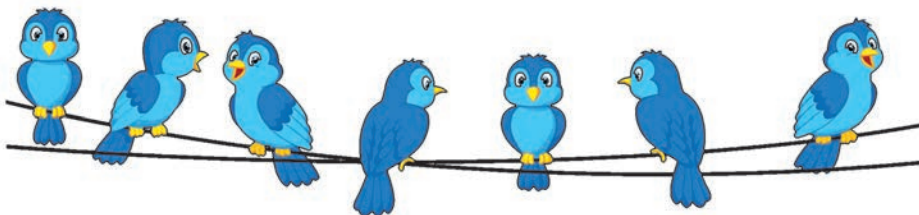
Н. Горбенко. «Сніг-сніжок».

Бі- лий бі- лий сніг- сні- жок,
Ти ле- ти до нас, дру- жок,
За- си- пай у- сі дво- ри –
Ра-дість це для діт- во- ри!

Виконай пісню під власний супровід. Склади розпо-відь за однією з картин.

Розкажи, який настрій викликає у тебе зима?

МОЇ РІЗДВЯНІ ВІДКРИТТЯ

Одне з найбільших зимових свят – Різдво. І дорослі, і малеча чекають його з нетерпінням.

Чи відомо тобі, як святкують в Україні Різдво? А як його святкують люди, які зображені на картині? Роздивись уважно лінії, якими прикрашена робота.

Український народ надзвичайно музичний. Традиційно під час свят виконується українцями багато пісень. Новорічні пісні називають **щедрівками**, а різдвяні – **колядками**.

М. Леонтович, «Щедрик». В. Барвінський, «Фортепіанний цикл «Колядки й щедрівки» (фрагмент).

Хто виконує ці твори? Який настрій вони створюють? Де ти чув (чула) ці пісні раніше? Які кольори нагадують тобі звучання музичних творів?

Перегляд. Мультфільм «Різдвяна казка» ч. 2 (режисер А. Трифонов) (фрагмент).

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

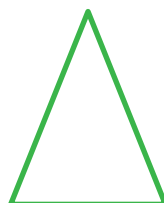

Різдвяна народна гра «Коза».

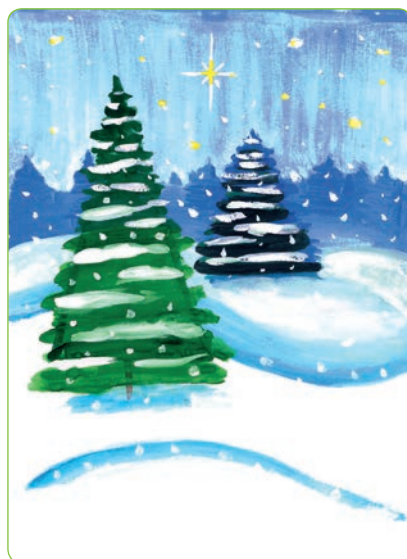
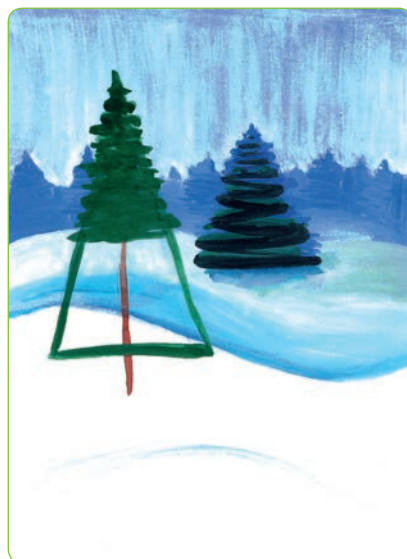

Вияви особливості форми й будови ялинки. Пригадай, як називається об'ємна фігура, з якої утворена форма ялинки.

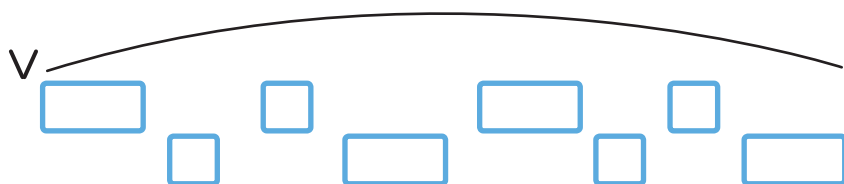
Зобрази ялинку «зигзагом».

Відтвори на папері красу зимового лісу у Різдвяну ніч. Використай тонований папір, гуаш.

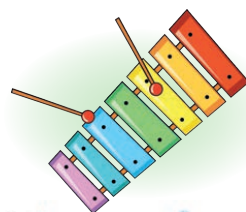
М. Леонтович. «Щедрик»

Щед- рик, щед- рик, щед- рі- воч- ка,
При- ле- ті- ла лас- ті- воч- ка

Підбери на ксилофоні чи метало-
фоні мелодію пісні «Щедрик».

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Ко- ляд, ко- ляд, ко- ля- да,
Хай об- хо- дить вас бі- да.
І не- хай на ваш по- ріг
При- йде ра- дість в Но- вий рік

Д. Гордієнко

Л. Жолновач. «Як чудово кожен рік».

Поміркуй, як слід виконувати цю пісню. Намалюй му-
зичну форму пісні.

Поцікався, як святкували у твоїй родині різдвяні свята?

Розділ II. МИСТЕЦЬКІ ОБРАЗИ УКРАЇНИ

МОЯ КРАЇНА – УКРАЇНА

Народи різних країн світу мають свої рослинні символи.
В Україні це – калина та верба.

Без верби та калини нема України! Червона калина від
ста хвороб лікує. (*Народні прислів'я*)

Поміркуй над змістом прислів'їв. Запитай у рідних та
близьких, які рослинні символи різних країн і народів
їм відомі. Які емоції викликає у тебе картина?

спокій

бадьорість

злість

сум

радість

Музичним символом українського народу є пісня – мелодійна, душевна, красива. Існує навіть легенда про те, що Бог, роздаючи різним народам таланти, українців обдарував піснею.

Українська народна пісня «Ой, є в лісі калина».

Яка мелодія пісні? Хто її виконує? Добери відповідні слова.

весела

грайлива

спокійна

співак

хор

наспівна

Головна пісня нашої держави – **гімн**. Його завжди слухають стоячи з почуттям гордості за свою країну.

М. Вербицький, П. Чубинський. Гімн України.

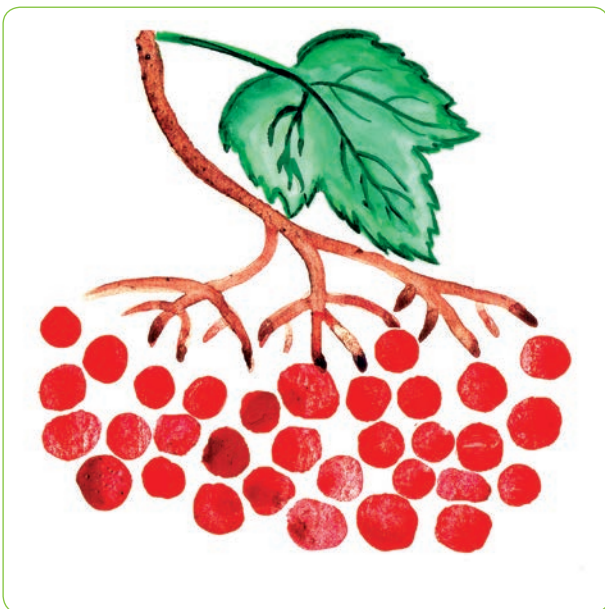
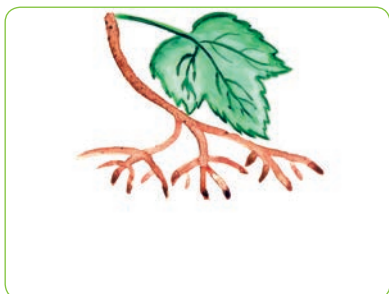
Великий колектив співаків – **хор**.

Зобрази листок калини: спочатку наміть лініями його основну форму, потім попрацюй з кольором та деталями.

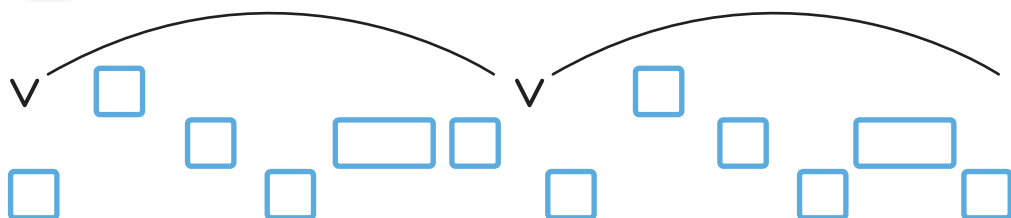

Відтвори красу гілочки калини фарбою (акварель чи гуаш) за допомогою ліній і краплин. Ягідки зобрази: щедро набери на пензлик попередньо підготовлену червону фарбу, притисни кінчик пензлика пальцями – утвори червону ягідку-краплину.

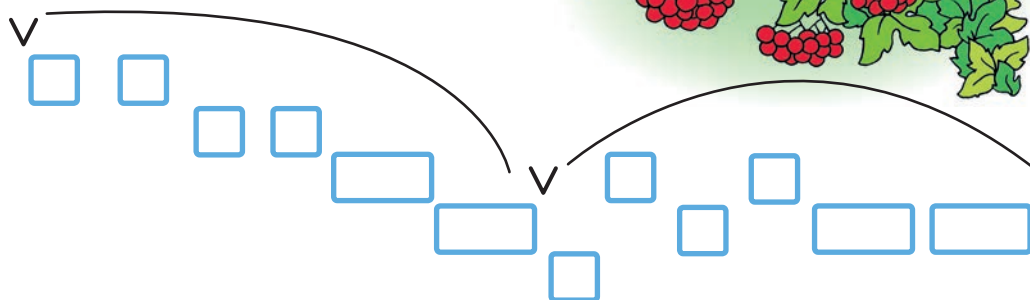

А. Філіпенко, Т. Шевченко. «Зацвіла в долині».

За- цві- ла в до- ли- ні чер- во- на ка- ли- на,
Лю- бо, лю- бо ста- ло, пта- шеч- ка зра- ді- ла.

Ні- би за- смі- я- лась дів- чи- на- ди- ти- на.
Пта- шеч- ка зра- ді- ла і за- ще- бе- та- ла

Обери музичний інструмент, яким краще супроводжувати спів цієї пісні.

Про які українські символи тобі стало відомо?

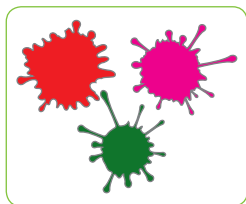
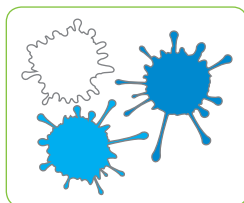
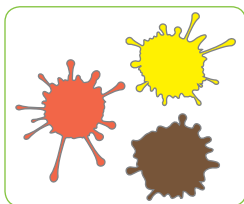
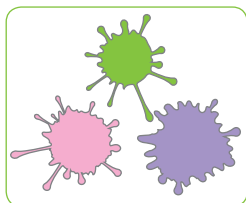

ПОРИ РОКУ

Пори року постійно змінюють одна одну. За весною приходить літо, потім осінь, зима. Кожна пора року має три місяці, які поділяються на тижні, дні, години.

Визнач, які пори року зображено на картинах. Чому ти так вважаєш? Доведи.

Роздивись колірні поєднання, та визнач, якій порі року вони відповідають.

А. Вівальді. «Зима» (фрагмент).

Якою ти уявляєш зиму – спокійною чи з хуртовинами? Як музика це передала? Які музичні інструменти звучали? Скористайся підказкою.

танцювальна
мелодія

повільно

наспівна
мелодія

швидко

високі звуки

Кожен музичний інструмент має неповторне звучання.

Великий колектив музикантів – **оркестр**.

А. Міґай. «Сердився мороз». Затанцюй. Придумай рухи до пісні.

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди, що саме у природі «дарує» колір і звучання різних пір року.

Вправа «Колорит пори року».

Добери на палітрі колорит весни, осені.

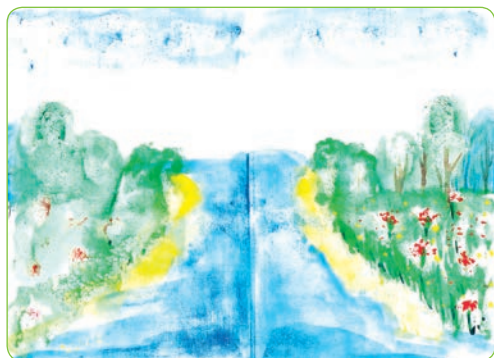
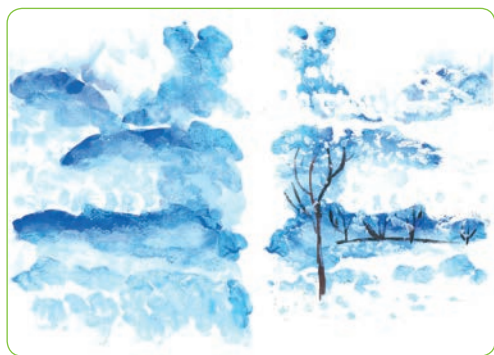

Колорит – це поєднання кольорів у картині.

(Колективна робота). Зобрази природний мотив улюбленої пори року у техніці «монотипія».

На одну половинку паперу нанеси кольорові плями, що відповідають колориту певної пори року. Притисни половинки паперу одна до одної, потім розгорни папір. Розглянь уважно відбиток. Домалюй стовбури і гілки дерев, кущі...

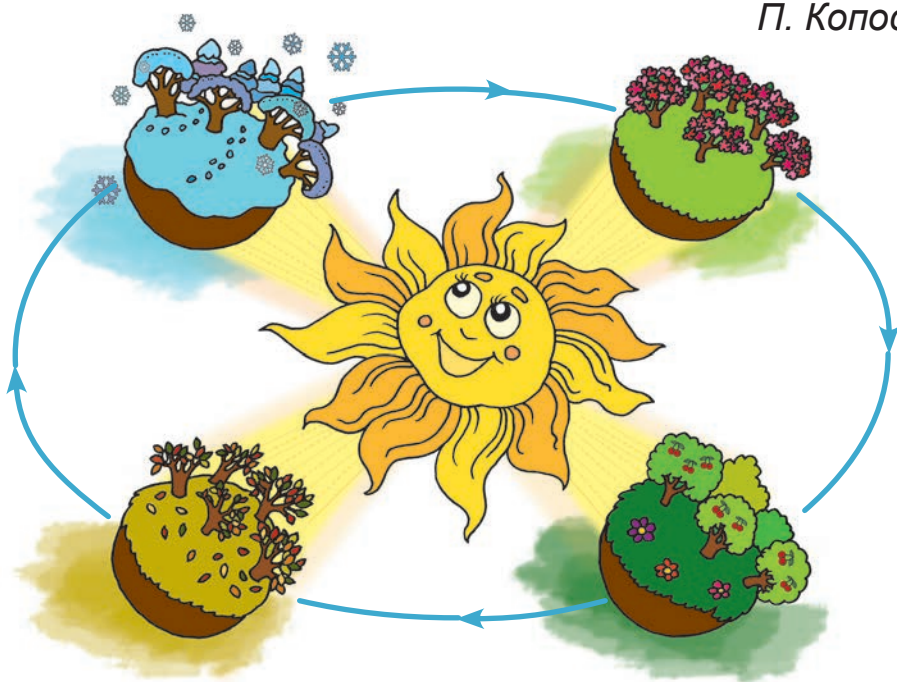
А. Баченко, М. Волинець. «Зайчик».

Разом із дітьми твого класу виконайте пісню в ролях. Спробуй придумати танцювальну мелодію і супровід до віршика.

Земля навколо сонечка кружляє у танку,
Немов маленька донечка в красивому вінку.
У ній чотири квіточки, красивіших нема:
Весна і тепле літечко, осінь і зима.

П. Колосов

Розкажи, що тобі стало відомо про різні пори року?

ПОДОРОЖУЄМО ДО КАРПАТ

Величні й безмежно красиві в різні пори року українські гори – Карпати!

Роздивись, як зобразили митці високі гори. Які кольори вони використали? Які геометричні форми нагадують тобі гори?

Пригадай, що ти знаєш про лінію горизонту?

Карпатський край багатий своїми особливими піснями, танцями й музичними інструментами.

Коломийки у виконанні «троїстих музик».

Музика наспівна чи танцювальна?

Коломийка – український народний карпатський танець-пісня.

Перегляд. Урок танцю «Коломийка».

Спробуй запам'ятати і повторити рухи танцю «Коломийка». Виконай його під музику.

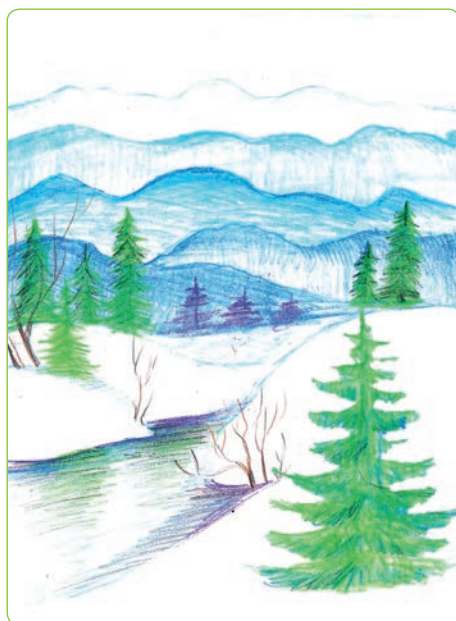
ДОСЛІДЖУЄМО

У Карпатах існує цікавий музичний інструмент – **трембіта**. Це величезна дуда, якою часто користувалися для передачі сигналів.

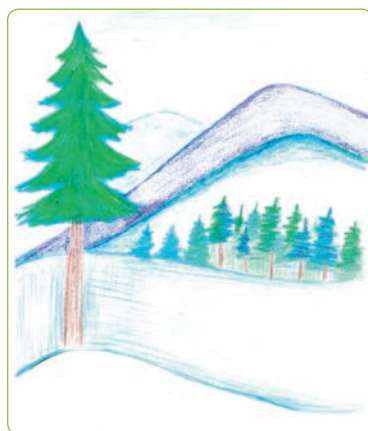
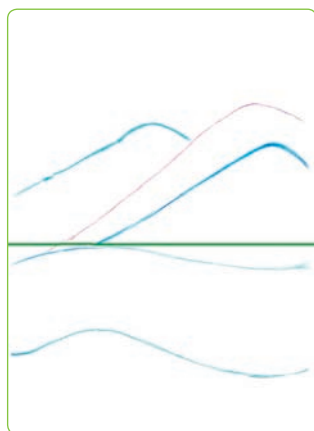
Досліди, як звучить трембіта? Звуки трембіти високі чи низькі, гучні чи тихі?

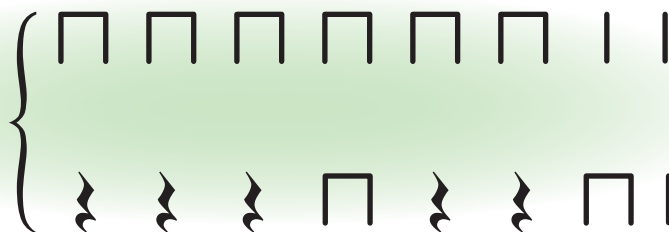

Зверни увагу на відтінки кольору гір та розміри й кольори ялин ближніх і тих, що вдалині. Зроби висновки.

Зобрази зимові Карпати кольоровими олівцями. Щоб відтворити красу зимових Карпат, спочатку проведи лінію горизонту.образи форму гір. Намалюй велику ялину попереду. Доповни маленькими ялинами вдалині.

Гра «Мандрівники і Луна»

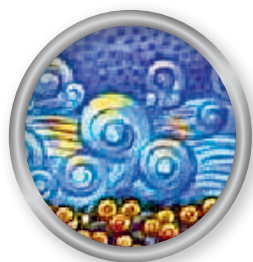

75

НА ДНІПРОВСЬКИХ ХВИЛЯХ

Найбільша річка України – Дніпро. Колись давно його називали Борисфен, Славутич.

Які є річки у твоєму рідному краї? Порівняй хвилі Дніпра, зображені митцями. Спробуй відтворити рухами хвилі спокійної та бурхливої річки.

Д. Крижанівський, Т. Шевченко. «Реве та стогне Дніпр широкий» (фрагмент).

І. Шамо. «Дніпровський вальс» (фрагмент).

Яким ти уявляєш Дніпро, слухаючи кожен твір? Схарактеризуй музику.

спокійний

грізний

оркестрова

могутній

інструментальна

хорова

грайливий

суворий

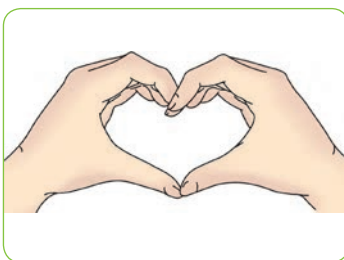

У колі з дітьми свого класу пригадайте літо, купання в річці чи озері. Обмінюйтеся посмішками, лагідними поглядами та зобразіть хвилі руками, уявіть «купання» в них.

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

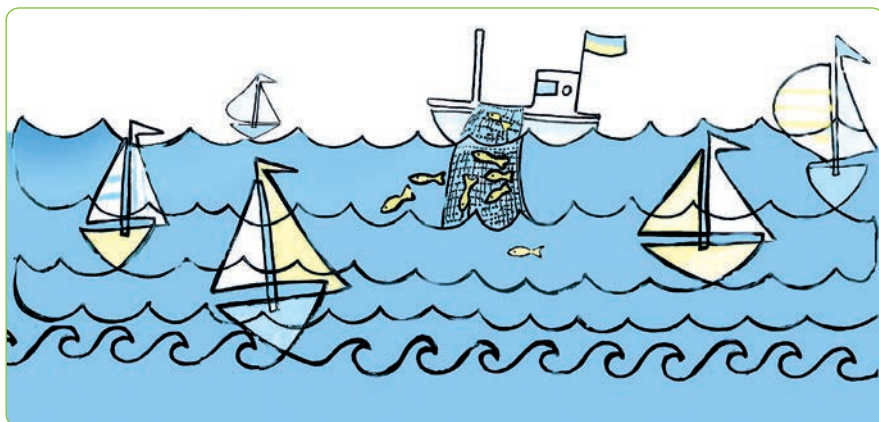

Спробуй відтворити різний настрій грою на інструментах або жестами.

Уяви себе будь-яким човником, розкажи, що довкола тебе: що ліворуч, що праворуч, що близько, що далеко.

Відобрази різними лініями характер спокійних та бурхливих хвиль кольоровими олівцями.

Склади діалог у парі з однокласником (однокласницею) про економне використання води.

«Пісню дівчина співає» (вірші Г. Бойка).

V

□ □ □ □ □ □ □

На Дні- при ве- сел- ка ся- є,
Пі- сню дів- чин- ка спі- ва- є

V

□ □ □ □ □

О- брі- ї я- сні.
Про ща- сли- ві дні.

А як пісню проспівала
Й стала на горі –
Довго їй аплодували
Хвилі на Дніпрі.

Який із супроводів «пасує» цій пісні?

Поміркуй, як у мистецтві можна відтворити красу рідного краю?

МОРСЬКІ ГЛИБИНИ УКРАЇНИ

Наша країна має вихід до двох морів – Чорного та Азовського.

Яка з картин викликає в тебе враження спокою, а яка – тривоги? Яке із зображених морів тобі здається теплим і лагідним, а яке – холодним і бурхливим? Поясни.

Добери слова, що стосуються моря.

спокій

купатися

пірнати

дельфін

корабель

хвиля

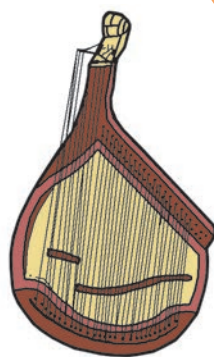
грайливий

Г. Матвіїв. «Море, хвилі та пісок...»
(бандура).

Яке море тобі уявлялося – спокійне
чи бурхливе? Обґрунтуй свою думку.
Як виконується музика – з допомогою
одного інструменту чи оркестра? Які
кольори ти уявляєш під час слухання?

Бандура

Бандура – український народний музичний інструмент.

«Море хвилюється раз». Зобрази морських мешкан-
ців. Пригадай мультфільми про море.

ДОСЛІДЖУЄМО

А ти знаєш, яка морська вода на смак? Який колорит
моря? Що і кого можна побачити у морських глибинах?
А що можна почути?

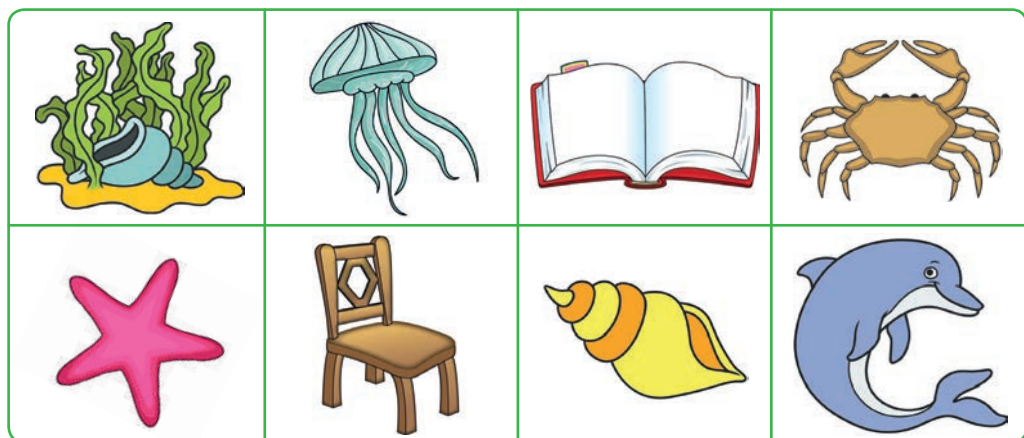
Заплющ очі й уяви, що ти одягаєш гідрокостюм, ласти, маску, акваланг і спускаєшся під воду. Розплющ очі. Розкажи про своє уявлення.

Зобрази морських тварин і водоростей за допомогою плям гуашшю. Доповни зображення тонкими лініями.

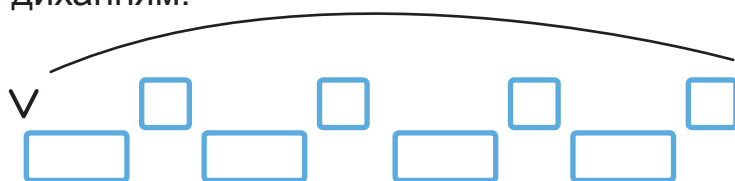
Гра «Правильно, неправильно»

Продовж речення, користуючись підказками-малюнками: «У морських глибинах України...». Схарактеризуй тварин морських глибин.

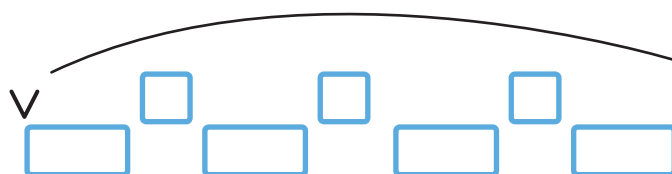

Заспівай пісню. Слідкуй за співацькою поставою і диханням.

Мо- ре див- не, мо- ре різ- не,
Мо- ре ла- гід- не чи гріз- не,

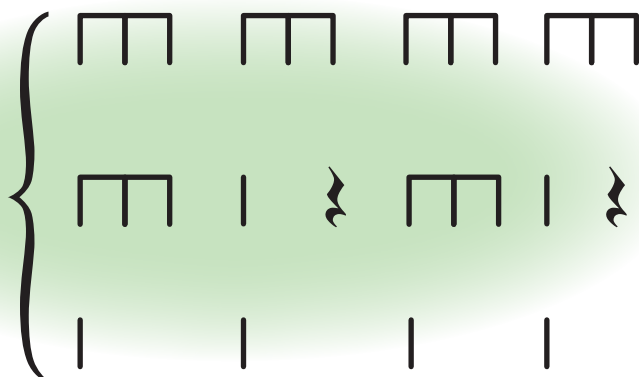
Я звер- ну- ся до во- ди.
Я лю- блю те- бе зав- жди!

Уяви, що ти пишеш музику. Які музичні інструменти ти використаєш для відтворення характеру тихого спокійного моря, а які – для відтворення шторму... Коли твоя музика буде гучною, тихою?

Разом із друзями спробуйте створити музичну картину «Море».

Поміркуй, чому люди прагнуть поїхати на відпочинок до моря.

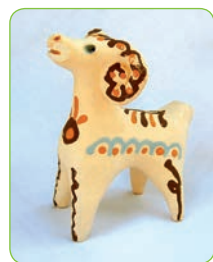

ДЗВІНКОГОЛОСА УКРАЇНА

Свищики – улюблені іграшки дітей з давніх часів. Їх використовували, коли святкували прихід весни. Вірили, що звук свищика може відігнати від дитини все лихе.

На кого схожі фігурки свищиків?

В. Попадюк. «Українська фантазія»
(оркестр народних інструментів,
сопілка) (фрагмент).

Який настрій музики? Музика
повільна чи швидка? Її виконує
оркестр чи хор?

Сопілка

Сопілка – український народний музичний інструмент.

А. Салогуб. «Весняна сопілочка». Придумай і вико-
най рухи до цієї пісні.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Спробуй виконати різні звуки на свищику.

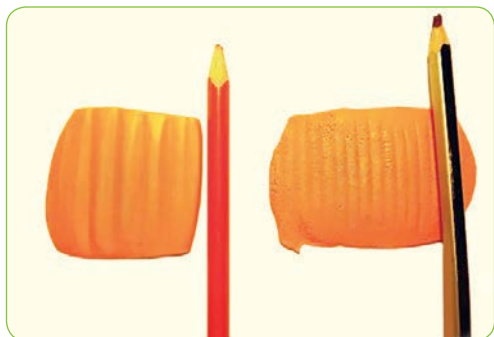

Янко Гортало. «Бджілка і сопілка». Виконай віршик у
ролях.

Вправа-гра «Утвори прикраси». Пластилін чудовий матеріал, щоб робити на ньому відбитки із різних предметів. Роздивись різні способи творення відбитків-прикрас та обери ті, які підійдуть для оздоблення твого диво-птаха.

Зліпи свого диво-птаха з пластиліну та прикрась його.

Придумай мелодію до одного з віршиків (або до обох)
Якою вона буде?

швидка

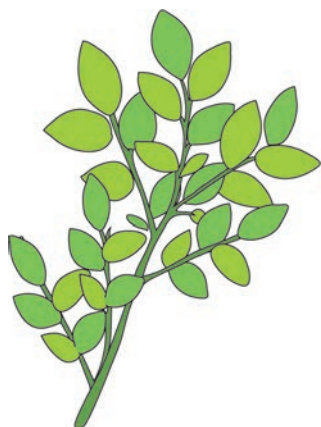
повільна

наспівна

гучна

тиха

танцювальна

Голосок тоненький має,
Всіх маляток звеселяє,
Ви на ній всі граєте,
Хто вона – впізнаєте?

Ду-ду-ду, віть-віть-віть!
Ви моє ім'я назвіть.
Не паличка, не гілочка,
Звуть мене сопілочка.

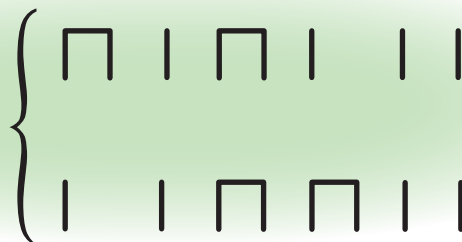
(Автор невідомий)

О. Тарнавська, Н. Забіла. «Весна».

Разом з друзями заграйте на свищиках. Придумайте супровід до пісеньки.

Дізнайся в своїх рідних, які традиції зустрічі весни у краї, де ти живеш.

ПРОВІСНИКИ ВЕСНИ

Подивись, які гарні галявини першоцвітів! Поміркуй, з чим їх можна порівняти? Чому проліски й підсніжники називають провісниками весни?

Порівняй зображення квітів на різних картинах. Добери слова, що характеризують проліски і підсніжники.

ніжний

перший

чарівний

світлий

голубий

яскравий

привабливий

Багато квітів-першоцвітів занесено до «Червоної книги». Це свідчить про те, що їх слід оберігати від знищення. Поміркуй, чому.

К. Меладзе. «Квітка-душа» (бандура, у виконанні Я. Джуся).

П. де Сенневіль, О. Туссен. «Весняний вальс».

Які враження від музики? Звучання якого інструменту упізнаєш? Який колір – теплий чи холодний, світлий чи темний – нагадує його звучання?

«Весело нам» з циклу «З любов'ю до дітей».

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Проекспериментуй із аквареллю. Дізнайся, що станеться, якщо нанести на папір акварель і відразу посипати звичайною сіллю.

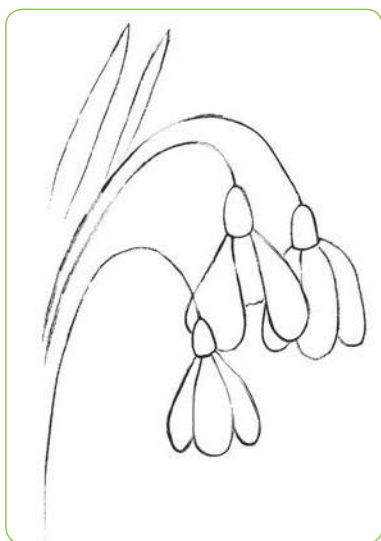

Контраст – це зіставлення протилежностей. Наприклад, світло – темно, тихо – гучно, тепло – холодно, сумно – весело...

Зобрази білі квіти підсніжників. Намалюй квіти олівцем. Жовтою і зеленою акварельною фарбою пропиши листки і стебла. Тло навколо пелюсток зволож чистою водою та заповни синьою барвою. Тоненьким пензлем додай деталі до пелюсток. За бажання, деякі ділянки тла посип сіллю.

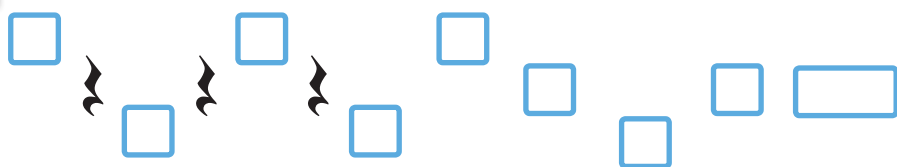
Заспівай весело, грайливо.

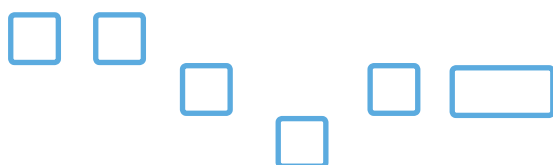
Роз- кри- ва- ють про- лі- ски пе- лю- стки,
тяг- нуть- ся до со- не- чка за- лю- бки.
Я при- ся- ду ни- ще- чком ко- ло них,
не зір- ву я кві- то- чок ве- сня- них.

В. Верховинець, М. Вороний. «Дінь-дінь».

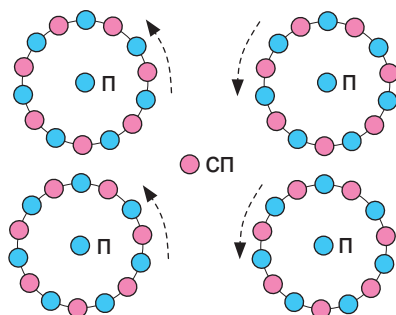
Дінь, дінь дінь, дінь, дінь дзве- нять дзвін- ки

па- се- ться че- ре- да.

Уяви себе разом з друзями
домашніми тваринами –
овечками, кізками, корівками,
телятками, які пасуться на
весняному лузі. Оберіть пас-
тушків (П) і заспівайте пісню
в хороводах.

Поміркуй, як слід виконувати пісні. Знайди «контраст-
ні» слова.

повільно

тихо

високо

низько

гучно

швидко

ВЕСНА ПРИЙШЛА

Ясне сонечко пригріло, розігнало довгі сні,
В рівчаках заклекотіло – все діждалося весни!
Де вона проходить – там травиця сходить,
Квіти розцвітають, солов'ї співають.

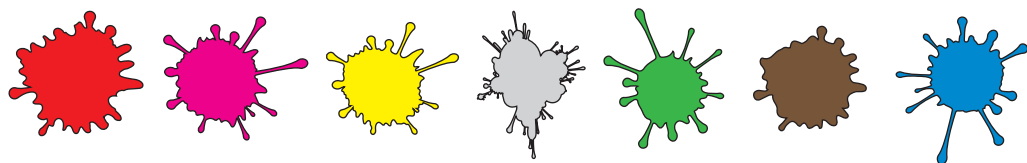
Якими кольорами написано картину? Що зображено холодними кольорами, а що – теплими? Поміркуй, чи це є кольоровим контрастом?

Франсіс Ле. «Весна прийшла» (оркестр Поля Моріа).

Хто виконує музичний твір? Яка його мелодія? Добери кольори, які, на твою думку, подібні за настроєм до музики.

Н. Май. «Весняночки».

Придумай і виконай рухи до пісні та вірша. Порівняй настрої.

Граки прилетіли – і загаласували:
«Скінчилась зима!» – всім деревам сказали.
Бурульки, почувши це, плакати стали
І сльози лили, аж поки не розтали.

Автор невідомий

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди кольори, звуки, запахи весни. Створи «звукову картину» весни.

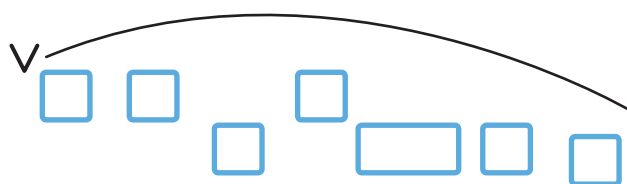
Відобрази красу квітучої гілки фарбами.

Зобрази гілку дерева пензлем, щедро змоченим рідкою коричневою фарбою. Роздуй через трубочку фарбу з певних частин гілки – утворяться тоненькі гілочки. Потім, змотай декілька ватних паличок разом, занур їх у рожеву фарбу та утвори відбитки – квіти дерева. Додай зелені відбитки-листочки.

Українська народна пісня «Вийди, вийди, сонечко».

Ви- йди, ви- йди, со- не- чко,
 На ді- до- ве по- ле- чко,
 На ба- би- не зіл- ляч- ко,
 На на- ше под- вір'- яч- ко.
 На ве- сня- ні кві- то- чки,
 На ма- лень- кі ді- то- чки.
 Там во- ни гра- ю- ться,
 те- бе до- жи- да- ю- ться!

Обери та виконай супровід до пісні.

Придумай музичний супровід до цього вірша.

Сонечко, сонечко, виглянь у віконечко,
 Дітки гуляють, тебе виглядають.

Дізнайся, які мультфільми присвячені зустрічі весни.
 Переглянь один із них в Інтернеті. Поділися своїми
 враженнями.

ПТАХИ ВЕСНОЮ

Бачиш, сонце землю гріє, все довкола зеленіє.
Чуєш, пташечки співають і веснянку викликають.

О. Роговенко

Опиши зображених пташок. Що відбувається на картинах? Придумай розповідь за однією з них.

Які почуття викликають у тебе ці картини?

радість

ніжність

сум

спокій

злість

доброту

Ф. Колесса. «Весна».

«Веснянки» із серії «Співанки» (тематична збірка),
«Слуханка для української малечі».

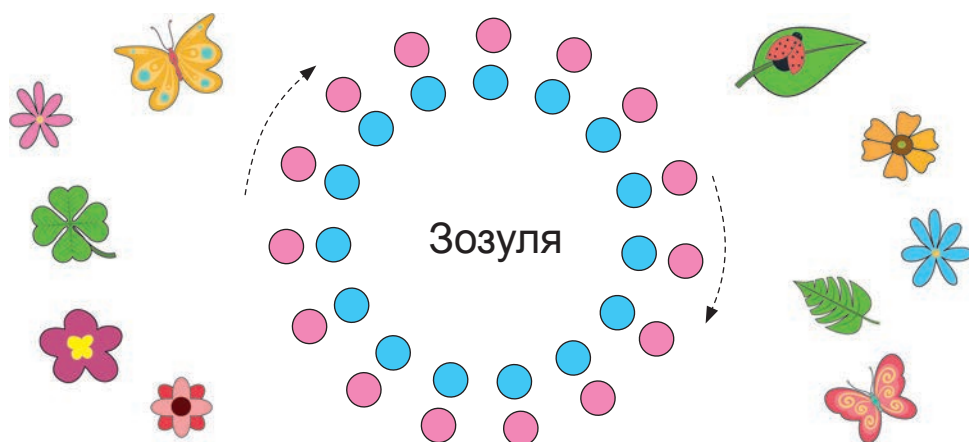

Хто виконує твір – хор чи оркестр? Про що ці твори?

Гра «Ой летіла зозуленька». В. Верховинець. «Ой
летіла зозуленька».

Під спів діти ходять парами по колу. У середині кола –
Зозуля. Наприкінці пісні всі (і Зозуля) мають знайти
собі нову пару. Хто не знайшов – Зозуля.

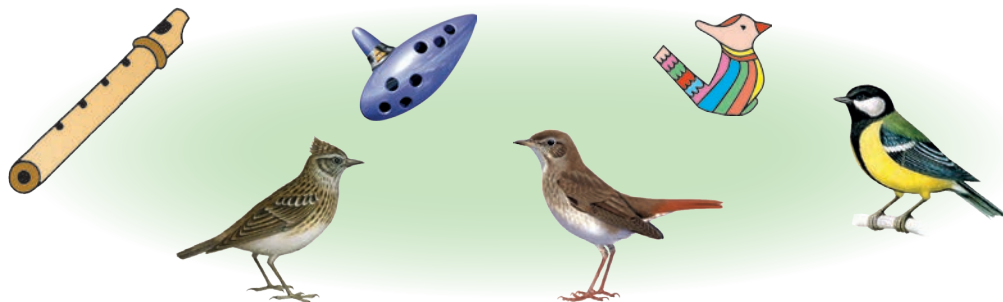

ДОСЛІДЖУЄМО

Запис співу пташок.

Досліди звуки співу птахів. Спробуй дібрати відповідний
музичний інструмент та зімітувати спів пташки.

Роздивись і поміркуй, як створені роботи Марії Стежко. Чим вони особливі? Як художниця розмістила зображення пташок на папері?

Вправа. На гарно зволоженому аркуші паперу пензликом нанеси почергово плямки різного кольору. Прослідкуй, як розливається акварель.

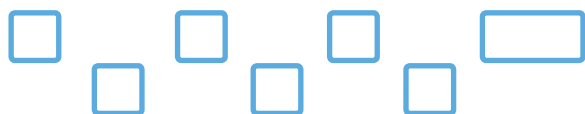

Зобрази пухнасте курча аквареллю у техніці «по-волоному».

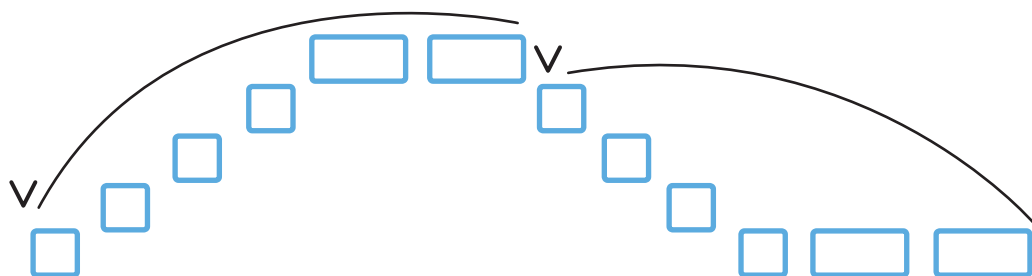

Яку із цих пісень ти заспіваєш наспівно, а яку – танцювально?

Що за пта-шка на су-ку
Роз-си-па сво-є «ку-ку?»
Раз «ку-ку» і два «ку-ку»,
йде лу-на по-за рі-ку.

уу

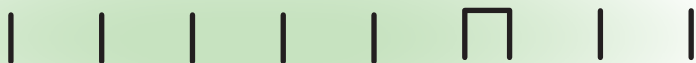
Кур-ли-чі кур-ли-чуть, кур-ли-ча-ток кли-чуть:
Кур-ли, кур-ли-чень-ки, ле-тіть до рі-чень-ки.

Хо-дить квоч-ка ко-ло кі-лоч-ка,
Во-дить ді-то-чок ко-ло кві-ток.

До якої з пісеньок може бути цей музичний супровід?

Як мовою мистецтва можна відтворити красу живої природи?

ВЕЛИЧНЕ ВЕСНЯНЕ СВАТО

Навесні люди святкують одне з найбільших свят – Великдень.

Про що «розповідає» картина? Уяви, про що можуть співати зображені люди? Опиши мелодію їх пісень.

Перегляд. Мультфільм «Грицеві Писанки» (режисер А. Трифонов).

Про що йшлося в мультфільмі? Що тобі найбільше запам'яталося?

О. Шевченко. Музична казка «Курочка ряба» із серії «З любов'ю до дітей».

Порівняй сюжет пісні з українською народною казкою «Курочка ряба».

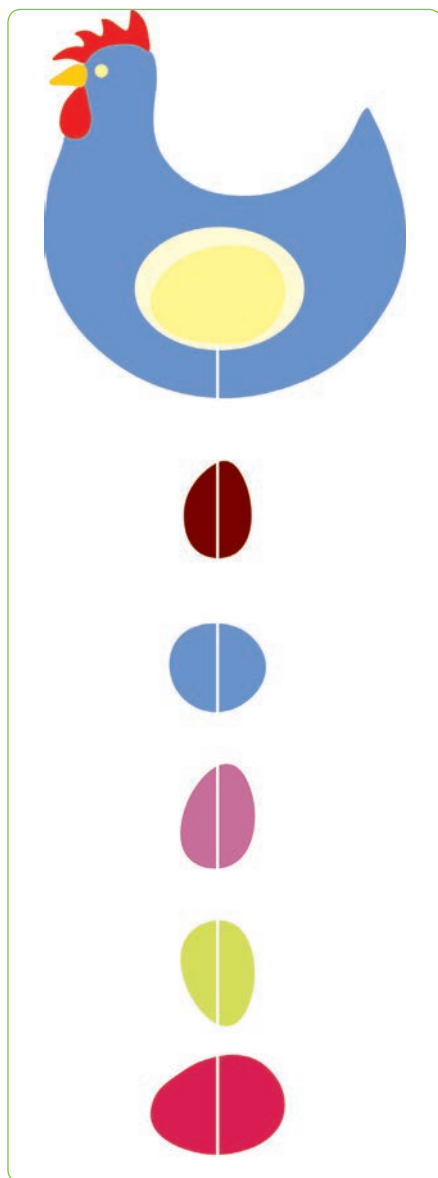
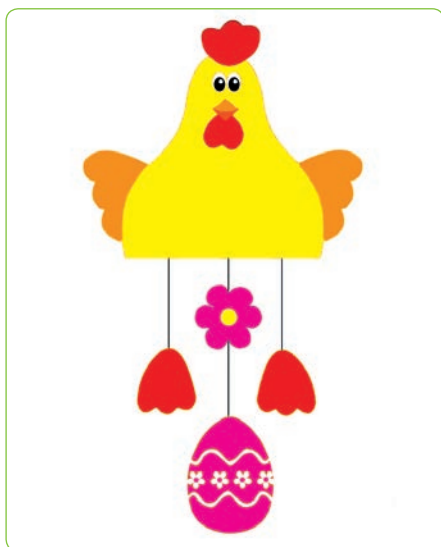
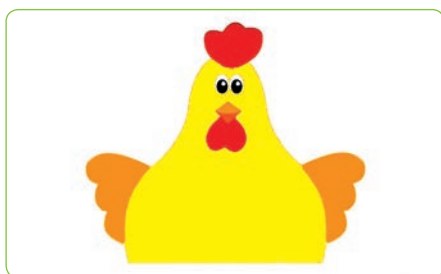
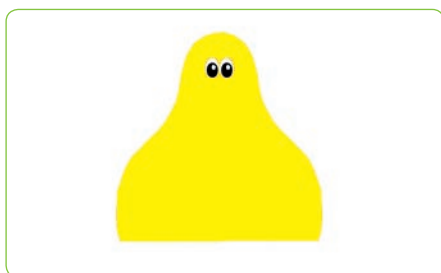
ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Розглянь картини. Разом із дітьми твого класу «оживить» одну з них.

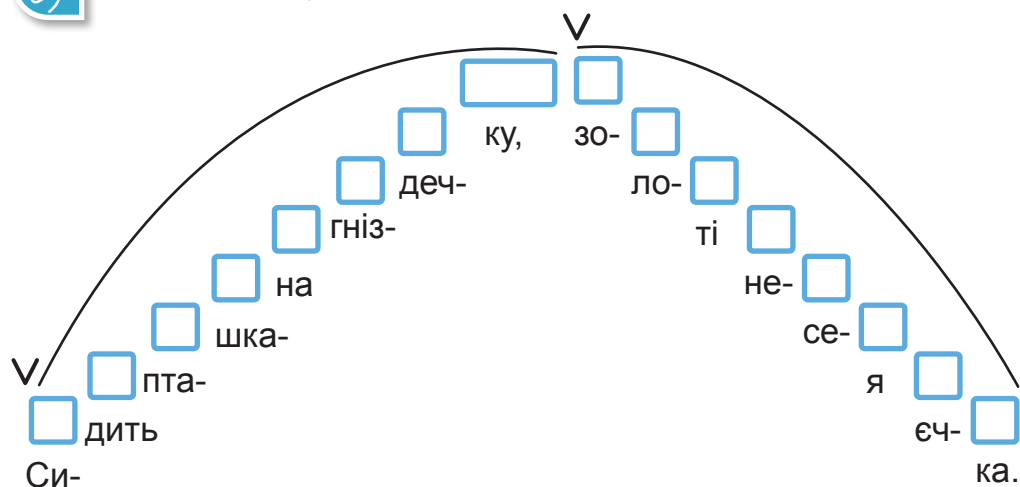

Виготуй з кольорового паперу Великодню прикрасу «Курочка». З цупкого паперу виріж тулуб курочки. Фломастером домалюй очі. З червоного паперу виріж гребінь, сережки, з помаранчевого паперу – дзьоб, крила, ніжки. З рожевого паперу створи прикраси – квітку та яйце з візерунками. За допомогою клею та стрічки приєднай прикраси до тулуба курочки.

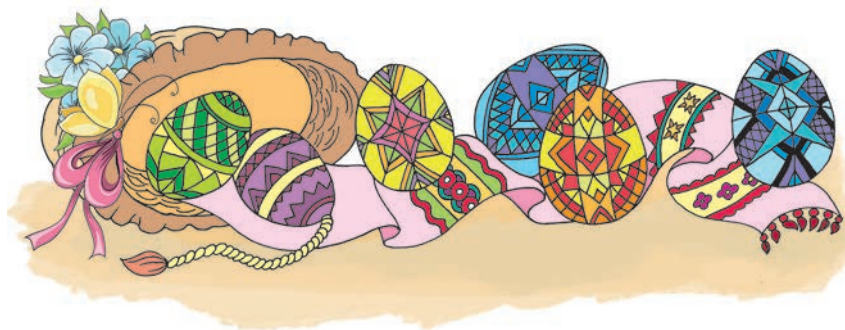

Під час співу розвивай співацьке дихання.

В. Кукоба, Н. Бучель. «Крашанка».

Знайди запис короткими й довгими звуками великодніх слів. Проплескай їх. Склади з ними речення.

писанка

крашанка

Великдень

свято

кошик

паска

Пригадай назви великих свят, які святкує український народ.

ПОДОРОЖ У КАЗКУ

Казка є безцінним скарбом українського народу. Ще маленькими ми слухали, затамувавши подих, мамину казку, яка відкривала перед нами незнані світи, вчила розпізнавати добро і зло.

Що об'єднує ці зображення? Як називається такий театр?

Театр – це мистецтво перетворення в різних персонажів.

Чи відомі тобі правила поведінки в театрі: приходити вчасно, залишати речі в гардеробі, не розмовляти й не вставати з місця під час вистави? Поясни, чому вони важливі?

У ляльковому театрі ляльки «оживають» – рухаються, розмовляють, співають.

Перегляд. Лялькова вистава «Колосок», мультфільм «Колосок» (фрагмент).

Що спільне і що відмінне у театральній виставі та мультфільмі? Поміркуй, як «оживають» ляльки у театрі. Поділись своїми враженнями від перегляду.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Відгадай, про персонажів якої казки йдеться. Разом із друзями виконайте її в ролях.

працював	веселяться	підмітає	танцював	пиріжок
стрибають	замісив тісто	гралися	побачив колосок	

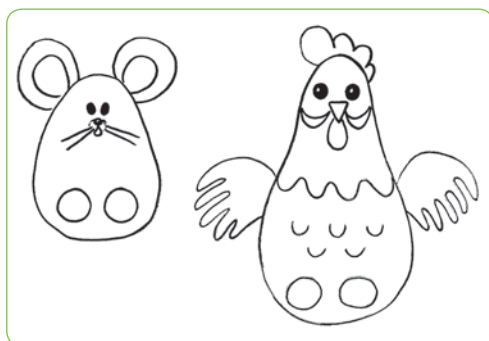
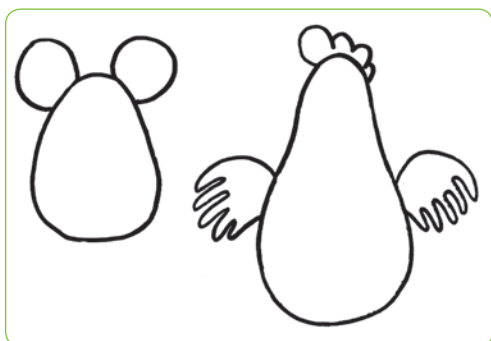

Подивись, як можна виготовити паперову пальчикову ляльку.

Виготуй паперову пальчикову ляльку для лялькової вистави «Колосок» за зразком або створи власну.

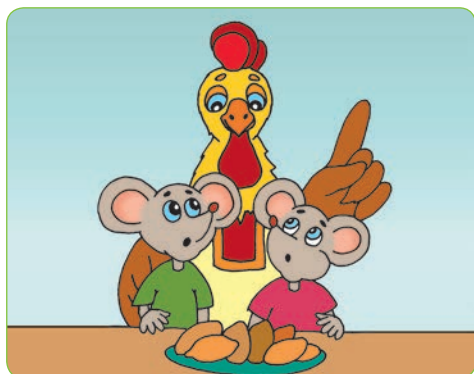

Роздивись та визнач, з яких геометричних фігур утворені форми пальчикових ляльок.

Придумай мелодії до пісеньок Півника і мишенят з казки «Колосок». Добери музичні інструменти для супроводу подій казки. За бажання разом із друзями зіграйте лялькову виставу.

Колосок, колосок,
 золоте зернятко!
Будуть раді пиріжкам
 малі мишенятка.

Дай же нам посмакувати
 цими пиріжками!
Бо вони такі пахучі!
 Поділися з нами!

С. Дяченко. «Нерозлучні мишенята». Поміркуй, як слід виконувати пісню.

Обери слова, що характеризують персонажів казки. Яка, на твою думку, найбільша вада в мишенят? Поясни.

голосистий	гралися	веселі	справедливий
працелюбний	смішні	ледачі	грайливі

Переглянь лялькову виставу, поділися своїми враженнями.

КАЗКА, ЯКУ СПІВАЮТЬ

У театрі казки можна відтворити не тільки за допомогою ляльок, а й завдяки музиці та співу.

Опера – театральна вистава, у якій персонажі співають.

Як ти вважаєш, чим відрізняється цей театр від лялькового? Опиши костюми дійових осіб.

Порівняй та схарактеризуй зображення кози.

М. Лисенко. Опера «Коза-дереза» (фрагменти: пісня Кози-Дерези, пісня Лисички, пісня Рака-Неборака).

Якими ти уявляєш персонажів опери? Чи відтворюють пісні дійових осіб музичної казки їхні характери? Як?

капризна

сміливий

добра

Перегляд. Мультфільм «Коза-Дереза» або послухай пісню О. Шевченка «Коза-дереза» із серії «З любов'ю до дітей». Розкажи однокласникам про свої спостереження.

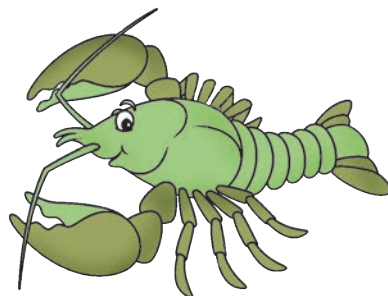
ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Виконай ролі вередливої Кози та сміливого Рака.

– Я, Коза-Дереза,
За три копи куплена,
Півбока луплена!
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, –
Тут тобі й смерть.

Ой я рак-неборак,
Я не простий козак!
Через те на мені
Не крея, не сіряк.
Я над раками пан,
Я болотний гетьман!
Подивіться, люди добрі,
Який пишний жупан!

М'якість хутра можна передати завдяки техніці зображення «сухий пензель». Спробуй нанести фарбу на папір сухим пензлем. Поміркуй, на що схожі мазки?

Зобрази персонажів опери-казки «Коза-Дереза», використовуючи прийом «сухий пензель». Відтвори власне бачення Кози-Дерези гуашшю.

Роздивись та визнач, з яких геометричних фігур утворені форми тулуба зображених кіз.

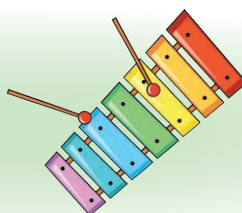

М. Лисенко. «Пісня Лисички». У якому настрої її потрібно виконувати?

Я гу-ся-тка пас-ла, по-лю-вать хо-ди-ла.
Я сес-трич-ка, не си-джу без ді-ла,
ка.
сич-
ли-
Я

Який музичний інструмент ти обереш для супроводу свого співу?

Поміркуй, як розвивався б сюжет казки, якби дідусь привів з базару ось таку кізочку:

Зав'язала кізка хустку
І пішла полоть капустку.
Помагала бабці й діду,
Працювала до обіду.
Так полола, аж втомилась.
Тільки де ж капуста ділась?

О. Кротюк

МУЗИЧНА КАЗКА В ТАНЦІ

Запрошую тебе в цікаву музичну казку, яку «розповідають» танець з музикою. Це прекрасний казковий світ балету! Танець по-особливому розкриває чарівність казки в театрі.

Що об'єднує ці зображення? Схарактеризуй персонажів казки в кіно та театрі. Як вони створені?

Перегляд. Мультфільм «Білосніжка і семеро гномів», лялькова вистава «Білосніжка і семеро гномів» (фрагменти).

Б. Павловський. Балет-казка «Білосніжка і семеро гномів» (фрагмент).

Як музика і танець «розповіли» тобі казку? Схарактеризуй музику гномів.

Балет – вистава, яка розкриває сюжет за допомогою танцю і музики.

Як одягнені балерини і танцівники балету? Схарактеризуй їхні рухи.

Роздивись уважно гномиків. Поміркуй, за чим можна визначити характер та настрій кожного з них.

Подивись, як можна зобразити різний настрій.

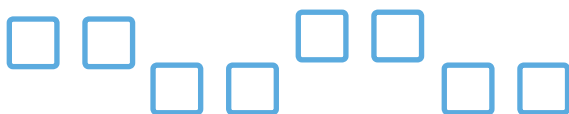

За одним із запропонованих зразків, спробуй зобразити кольоровими олівцями характер гномика.

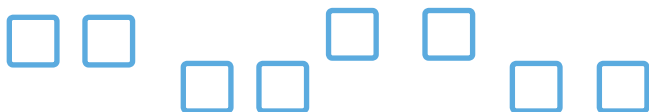

Заспівай весело й грайливо.

В лі- сі чу- ти див- ний го- мін

То в дзві- ноч- ки б'ють сім гно- мів

Придумай та виконай на музичних інструментах мелодії-характеристики для кожного гнома. Покажи їх за допомогою музики, рухів, міміки, танцю.

Розумник

Буркотун

Апчих

Сонько

Простак

Веселун

Тихоня

Які театри тобі відомі? Розкажи про них.

КАЗКА НА ЕКРАНІ

Серед твоїх улюблених занять, безперечно, є перегляд мультиків. Мультфільми – це переважно казки, незвичайні й неймовірно захопливі.

Які твої улюблені мультфільми? Які персонажі мультфільмів тобі до вподоби найбільше, чому?

Перегляд. Мультфільм «Про всіх на світі».

Чому все на землі є цінним і необхідним? Які характери персонажів мультфільму? Схарактеризуй пісеньки, які звучать.

ДОСЛІДЖУЄМО

Як народжується мультфільм. Художник створює велику кількість малюнків, якими послідовно зображує найменший рух. Зображення швидко змінюють одне одного – і персонаж «оживає». Сучасні художники часто малюють за допомогою комп'ютера.

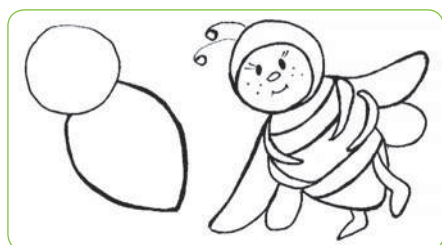
Щоб «оживити» ляльку, наприклад баранчика Шона, її фотографують у різних положеннях, а потім фотографії поєднують.

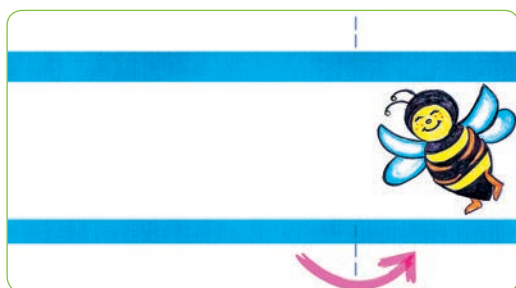
Наведи приклади намальованих мультфільмів і кінотворів, де персонажами є ляльки.

Спробуй створити декілька кадрів мультика й «оживити» зображення. Намалюй бджілку з різним настроєм.

Оживити малюнки можна так. Праворуч на смужці паперу намалюй бджілку, яка посміхається.

Зігни папір. Поверх першого зображення намалюй ще одну бджілку, яка не посміхається й опустила крильця.

Намотай край паперу на олівець і кілька разів справа наліво швидко порухай олівцем.

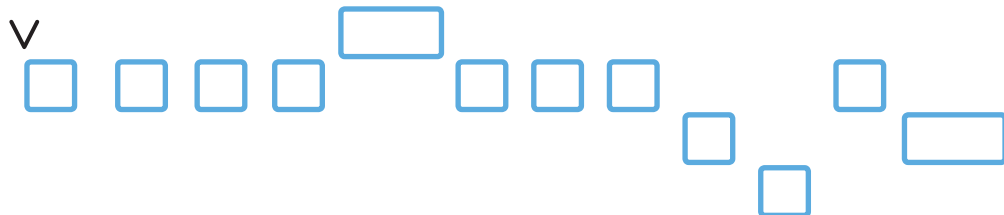

Пригадай, які пісеньки звучать у мультфільмах. За бажання виконай свою улюблену.

Г. Васіна, В. Татарінова. «Сонячні зайчики».

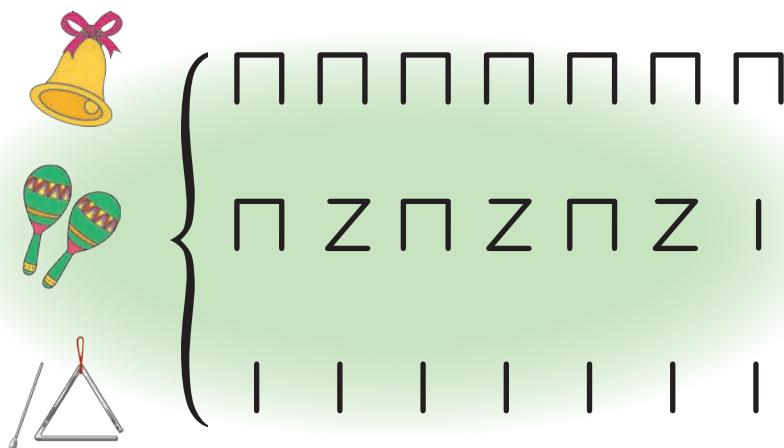
Поміркуй, який настрій пісеньки. Уяви, який мультфільм можна створити за сюжетом пісні. Прикрась свій спів музичним супроводом.

Со- ня- чні- ї зай- чи- ки вста- ли на зо- рі,
Ой, як світ- ло й ве- се- ло ста- ло на зем- лі.
По сте- жин- ках зай- чи- ки ска- чуть у ліс- ку,
І зби- ра- ють зай- чи- ки вра- ні- шню ро- су.

Разом із друзями спробуйте відтворити різні настрої (радість, спокій).

Розкажи про свої улюблені мультфільми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

Уяви, що ти ведуча (ведучий) популярної телепрограми про мистецтво. Візьми інтерв'ю в дітей твого класу щодо мистецтва.

Приклади запитань.

1. Яка пісня тобі сподобалася найбільше?
2. Який художній твір тобі запам'ятався найбільше?
3. Що тобі відомо про мелодії, кольори, музичні інструменти?
4. Як потрібно співати й слухати музику?
5. За допомогою яких художніх матеріалів і художніх інструментів можна створити картину?

Пустун-клоун, граючись, переплутав слова. Як можна їх об'єднати в групи?

акварель

приспів

колір

пісня

лінія

куплет

пензель

інструментальна

звук

палітра

гуаш

вокальна

заспів

пляма

Розглянь зображення. Уяви, як вони «звучать». На якому малюнку ти «чуєш» музичні звуки?

Які лінії ти побачив (побачила) на картинах? Які геометричні форми в основі будинків, дерев, човнів? Що зображено теплими кольорами, що холодними, що основними, а що похідними кольорами?

Знайди лінію горизонту на картинах.

Озвуч картини піснею чи музичним супроводом (музичні інструменти за вибором).

ГАРНИХ КАНІКУЛ! ДО ЗУСТРІЧІ!

НОТНИЙ ДОДАТОК

Я ПО ВУЛИЦІ ІДУ

Музика А. Мігай

Слова Т. Коломієць

Я по ву-ли-ці і - ду, я спі - ва - ю на хо - ду. І під -

Приспів:

спі-ву-ють де-ре-ва за пар-ка-ном у са-ду. Да-ба - да-ду-бу-ду. Да-ба-

да-ба-да-ба ду - бу - ду! Да - ба - да, ду - бу - ду, да - ба -

да-ба-да-ба-ду - бу - ду! Да - ба - да-ба-да-ба ду - бу - ду!

І вусатий садівник,
Що вставати рано зник,
Щось веселе замуликав,
Поливаючи квітник.
Приспів

Підмугикує вода,
На листочках осіда,
А проміння у краплинах
Світлу райдугу гойда.
Приспів

БУДУЄМО ДІМ

Музика Т. Шутенко

Слова В. Кукловської

Для сво - є - ї ля - лі дім ми збу-ду-ва-ли: о - та-кий-ви -
Ля - ля вдім за - хо-дить і та-нок за-во-дить. Хус-точ-ку три -

со - кий! О - та - кий ши - ро - кий!
ма - є, діт - кам всім ма - ха - є.

КОТИКУ СІРЕНЬКИЙ

Українська народна пісня

Ко-ти-ку сі-рень-кий, ко-ти-ку бі-лень-кий, кот-ку во-ло-ха-тий,
не хо-ди по ха - ті, не бу-ди ди-тя - ти, ди-тя бу-де спа - ти,
не хо-ди по ха-ті, Ой, на ко-та воржо-та, на ди-ти-ну дрімо-та,
ко-тик вор-ко-та-ти.
А - - - а - - - а - - - а!

ПО ГРИБИ

Музика М. Завалішиної

Слова Л. Рєви

Під бе-ре-зи, під дуб-ки за-хо-ва-ли-ся гриб-ки. По-ли-ва-ли їх до-щі,
щоб бу-ли смач-ні бор-щі, щоб бу-ли смач-ні бор - щі.

У червоних шапочках
Мухомори в крапочках.
Хай вони собі стоять,
Їх не будемо збирать! (2 р.)

Під ялинкою рядком
Сплять лисички під листком.
Ми їх будемо збирать,
Наших друзів частувать. (2 р.)

ХОДИТЬ ГАРБУЗ ПО ГОРОДУ

Українська народна пісня

Помірно

Хо-дить гар-буз по го-ро-ду, пи-та-сть-ся сво-го ро-ду:

«Ой, чи жи-ві, чи здо-ро-ві всі ро-ди-чі гар-бу-зо-ві?»

Обізвалась жовта диня гарбузова господиня:

Приспів: «Іще живі та здорові всі родичі гарбузові!»

Обізвались огірочки, гарбузові сини-дочки

Приспів: «Іще живі та здорові всі родичі гарбузові!»

Обізвалася морквиця, гарбузова сестриця

Приспів: «Іще живі та здорові всі родичі гарбузові!»

Обізвались буряки, гарбузові свояки

Приспів: «Іще живі та здорові всі родичі гарбузові!»

Обізвалась бараболя, а за нею і квасоля

Приспів: «Іще живі та здорові всі родичі гарбузові!»

Обізвався старий біб: «Я піддержав увесь рід!»

Приспів: «Іще живі та здорові всі родичі гарбузові!»

Ой ти, гарбуз ти перистий, із чим тебе будем їсти?

«Миску пшона, шматок сала, – от до мене вся приправа!»

ЧОВНИК

Музика і вірші Л. Жолновач

Пли-ве, пли-ве мій чов-ник, ма - лень-кий, зо - ло - тий, ве -

Приспів:

зе нам по-да-рун - ки у скри-ні ча-рів-ній. На па - лу-бі мат-ро-си всі

бі-га-ють, кри-чать, на па - лу-бі мат-ро-си - два - над-цять ка-че-нят, на

Пливе маленький човник
На захід і на схід.
Вітрила там з листочків,
Ім вітер шле привіт.

Ведє той човник качка –
Досвідчений моряк.
«Земля!» – гукає качка.
«Швартуймося, кря-кря!»

СНІГ-СНІЖОК

Музика і вірші Н. Горбенко

Бі-лий, бі-лий сніг, сні-жок, ти ле-ти до нас, дру-жок,
за-си-пай у-сі дво-ри ра-дість це для діт-во -
ри! Ля-ля - ля-ля-ля, ля - ля-ля-ля, ля-ля-ля-ля, ля-ля-ля-ля,
ля - ля-ля-ля, ля - ля-ля-ля - ля - ля-ля-ля-ля-ля.

2. Сніг летить, метіль мете,
Нас у двір усіх зове.
Зліпим бабу снігову,
Бабу білу, зимову. Ля-ля-ля...

3. Ти мети, мети, сніжок,
Зліпим з тебе пиріжок,
Наш пиріг не з тіста,
Ми не будем його їсти. Ля-ля-ля...

ЯК ЧУДОВО КОЖЕН РІК

Музика та вірші Л. Жолновач

Як чу-до-во ко-жен рік зу-стрі-ча-ти Но-вий Рік! Ся-ють вог-ни -
Приспів:
ки чу-до-ві, по-да-рун-ки є для всіх! Но-во-річ-не прий-шло свя-то,
за-круж-ля-є-мо у-сі. За-спі-ва-є-мо зав-зя-то, хай по-чу-ють сі!

Ми готові танцювати,
Жартувати і співати.

Весело на святі нам.
Хай щастить і вам, і нам!

ЗАЙЧИК

Музика А. Баченка

Слова М. Волинця

1. Зай-чи-ку ву-ха-тий, чом не ма-єш ха-ти? Взим-ку за-ві-
рю - ха - від-мо-ро-зиш ву - ха. 2. Не тур - буй-тєсь, ді - ти,
ко - ві-тер ві - є. Ко-ли ві-тер ві - є - ме-не шуб-ка грі - є.

Зайчику вухатий,
Чом не маєш хати?
Стріне вовк зубатий –
Нікуди тікати.
Не турбуйтеся, діти
Стріне вовчик строгий.
Стріне вовчик строгий –
Маю добрі ноги.

Зайчику вухатий,
Чом не маєш хати?
Влітку дощик піде,
А сховатись ніде.
Не турбуйтеся, діти
Сяду під ялинку.
Сяду під ялинку –
Дощ не змочить спинку.

ВЕСНА

Музика О. Тарнавської

Вірші Н. Забіли

Бурх-ли-ва-я річ - ка вже кри-гу ла-ма - є, ве-се-ла вес-нян - ка
да-ле-ко лу-на - є. Сні-ги роз-то - пи-лись, зли-ли-ся струм - ка - ми,
зем - ля мо - ло - ді - є і вкри - лась квіт - ка - ми.

З чужої чужини,
З далекого краю
Пташки прилетіли
До рідного краю.

Гаї всі і луки
Піснями озвалися,
Веселе проміння
З небес засміялось.

СОНЯЧНІ ЗАЙЧИКИ

Музика Г. Васиної

Вірші В. Татаринової

ХОДЯТЬ ДІТИ В КОЛІ

Музика і слова В. Верховинця

2. Ходять вони, ходять,
Одно вийшло з кола.
Чи вгадаєш, хто то вийшов,
Братику Миколо?

ЗМІСТ

Розділ I. МИСТЕЦТВО І МІЙ СВІТ

Моя школа, мій клас	4	Дари осені	36
Мистецтво і світ	8	Хочу бути здоровим	40
Я вулицею йду	12	Вода навколо мене	44
Мій дім	16	Привіт, чарівнице зимо!	48
Моя родина	20	Зимові сюрпризи	52
Мої улюблені тварини	24	Мій зимовий настрій	56
Веселі плями	28	Мої різдвяні відкриття	60
Осінь	32		

Розділ II. МИСТЕЦЬКІ ОБРАЗИ УКРАЇНИ

Моя країна – Україна	64	Птахи весною	96
Пори року	68	Величне весняне свято	100
Подорожуємо до Карпат	72	Подорож у казку	104
На дніпровських хвилях	76	Казка, яку співають	108
Морські глибини України	80	Музична казка у танці	112
Дзвінкоголоса Україна	84	Казка на екрані	116
Провісники весни	88	Завдання для самоперевірки	120
Весна прийшла	92	Нотний додаток	122

Навчальне видання

ЛСМЕШЕВА Наталія Андріївна

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 1 класу

закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

У оформленні підручника використано фото художніх творів: О. Ренуара, К. Жеребцової, Е. Дега, О. Кулакова, А. Моїсеєнко, А. Дюрера, Я. Гніздовського, В. Ван Гога, С. Лорді, Ю. Мартіна, Д. Мартіашвілі, Е. Хант, О. Базанової, Дж. Мадей, Т. Уайт, В. Слізарова, О. Кваші, О. Вишні, М. Тимченко, Н. Папірної, Ч. Вікері, П. Синьяка, К. Дудника, В. Кушнір, Ю. Мацика, І. Грабара, Р. Макнейла, І. Сколоздра, О. Пілюгіної, А. Сілівончик, Г. Галімової, Н. Курій-Максимів, Ф. Панко, К. Погодейкіної, А. Булгару, О. Онищак, Б. Кузів, Т. Зеленченко, Ф. Панька, В. Бабиніна, О. Васяновича, Т. Кучмій, С. Дриги, К. Штанко, С. Балух, П. Єськова, О. Сердюкова, Ж.-М. Жаньячика, М. Пимоненка, М. Стежко, Р. і Н. Федіни, та ін. Кадри з мультфільмів: «Бременські музиканти», «Роботар Полі», «Суперсімейка», «Білосніжка і семеро гномів», «Русалонька», «Пригоди Котигорошка та його друзів»

Підписано до друку 13.07.2018. Формат 70х100^{1/16}. Папір офсет.

Ум. друк. арк. 10,40. Наклад 25768 пр. Зам. № 383

ТЗОВ «АБЕТКА». Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції від 19.06.2001 р. Серія ДК № 495

32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Князів Копіатовичів, 9а
Тел.: 0984253404, 0501931724, 0673808375; e-mail: abetka2017@ukr.net, <http://abetka.in.ua>

Надруковано у ПП «Юнісофт». 61036, м. Харків, вул. Морозова, 13 б,
www.unisoft.ua. Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р. Зам. №096/06